

Historie obyvatelstva Šluknova a její začlenění do výuky zeměpisu na ZŠ Šluknov

Diplomová práce

Studijní program: N7503 – Učitelství pro základní školy
Studijní obory: 7503T023 – Učitelství dějepisu pro 2. stupeň základní školy
7503T114 – Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň základní školy

Autor práce: **Bc. Martin Vyšhlíd**
Vedoucí práce: RNDr. Jaroslav Vávra, Ph.D.

Population history of Šluknov and its intergration into the teaching geography at the primary school.

Master thesis

Study programme: N7503 – Teacher training for primary and lower-secondary schools

Study branches: 7503T023 – Teacher training for lower-secondary school. Subject -
History
7503T114 – Teacher training for lower-secondary school. Subject -
Geography

Author: **Bc. Martin Vyšohlíd**

Supervisor: RNDr. Jaroslav Vávra, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Martin Vyšohlíd**
Osobní číslo: **P16000813**
Studijní program: **N7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obory: **Učitelství dějepisu pro 2. stupeň základní školy**
Učitelství zeměpisu pro 2. stupeň základní školy
Název tématu: **Historie obyvatelstva Šluknova a její začlenění do výuky zeměpisu na ZŠ Šluknov**
Zadávající katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíle:

1. Začlenění výuky regionální historie do tematické výuky na vybrané škole v rámci hodin zeměpisu a mezipředmětových vztahů

Metody:

1. Analýza pramenů a odborné literatury
2. Vlastní výzkum pomocí dotazníkového šetření u žáků 9. ročníku
3. Interpretace pramenů, odborné literatury, rozhovorů a vlastního výzkumu

Požadavky:

1. Rešerše odborné literatury a zdrojů k tématu DP
2. Zaměření práce na regionální historii města Šluknova

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah pracovní zprávy: 60 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

FONTANA, David. Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele. Vyd. 2. Přeložil Karel BALCAR. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-626-8.

TRANTINA, B. Historie Šluknova. Šluknov: Tiskárna A. Gall. 2005.

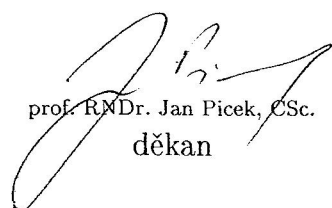
VALIŠOVÁ, Alena. Pedagogika pro učitele. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.

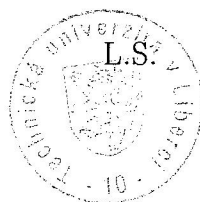
VÁVRA, Jaroslav. Didaktika geografie 1: od vzdělávacího programu k vyučovací hodině v zeměpisu na ZŠ, na příkladu tématu Světový oceán. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-083-3.

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Jaroslav Vávra, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: 22. března 2017

Termín odevzdání diplomové práce: 3. května 2017

prof. RNDr. Jan Píček, CSc.
děkan

doc. RNDr. Kámil Zágoršek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 20. dubna 2017

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Rád bych poděkoval svému vedoucímu diplomové práce RNDr. Jaroslavu Vávrovi PhD. za cenné rady a připomínky, které mě vedly a pomohly k dokončení mé diplomové práce. Také děkuji vedení ZŠ Šluknov za pomoc při realizaci praktické části diplomové práce. A v neposlední řadě svým blízkým za trpělivost a nikdy neutuchající podporu.

Anotace

Diplomová práce se zabývá začleněním lokální historie města Šluknov do tematické výuky zeměpisu na Základní škole ve Šluknově. Připravený edukační proces vychází z Piagetovy teorie kognitivního vývoje a Bloomovy revidované taxonomie, do které jsou jednotlivé kroky zasazeny. Na základě studia historické odborné literatury, sběru dat a realizovaném vyučování je snaha vyhodnotit tento postup, což je výstupem této práce.

Klíčová slova: kognitivní vývoj žáků, lokální historie, Šluknov, tematická výuka

Annotation

The diploma thesis deals with the intergration of local history of Šluknov to the thematically education geography at primary school J. Vohradského Šluknov. Presented educational project contains Piaget cognitive theory and Bloom's revised taxonomy. The diploma thesis implants steps of educational to the Bloom's revised taxonomy. The evaluation of the diploma thesis was based of historical literature data collection and realized lessons, whis is output of the diploma thesis.

Keywords: cognitive development of a children, local history, Šluknov, thematically education

Obsah

1 Úvod	14
1.1 Cíl práce.....	14
1.2 Metody práce	14
2 Kognitivní učení	14
2.1 Kognitivní učení	14
2.2 Vývojová teorie Jeana Piageta.....	15
2.3 Kritika Piagetova pojetí	16
2.4 Shrnutí	17
3 Rámcové vzdělávací programy	18
3.1 Rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání (RVP ZV)	18
3.2 Cíle RVP ZV	18
3.3 Klíčové kompetence	18
3.4 Průřezová témata	18
3.5 Rámcový učební plán	19
3.6 Vzdělávací oblasti.....	19
3.7 Zeměpis v RVP ZV	19
3.8 Školní vzdělávací program (ŠVP).....	20
3.9 Bloomova revidovaná taxonomie.....	20
4 Zájmové území	21
5 Historie Šluknova	22
5.1 Založení Šluknova	23
5.2 Šluknov městem	23
5.3 Majitelé panství	24
5.4 Zemědělství, řemesla, obchod	26
5.5 Válečné události	27

5.6 Pohromy	29
5.7 Šluknov ve 20. století	30
5.7.2 První světová válka.....	33
5.7.3 První republika	33
5.7.4 Druhá světová válka	34
5.7.5 Poválečné události	35
5.7.6 Komunistický režim	36
5.7.7 Sametová revoluce.....	40
5.7.8 Od revoluce do dneška	40
6 Vybrané příběhy osob a budov	42
6.1 Osobnost Josefa Vohradského.....	42
6.2 Osud rodiny Bienertových.....	44
6.3 Areál CEPOL CZ	46
6.4 Budova bývalé sokolovny	47
7 Dotazníkové šetření	48
7.1 Vytvoření dotazníku	48
7.2 Vybrané otázky ze zmíněného dotazníku a odpovědi žáků:.....	48
7.3 Shrnutí prvního šetření	55
7.4 Druhé šetření	55
7.5 Shrnutí druhého šetření.....	61
8 Vytvořené aktivity pro 2. stupeň základního vzdělávání	62
8.1 Projektový den: Naše město – areál Cepol.....	62
8.2 Projektový den: Naše město – historické putování	69
8.3 Závěrečná práce – Přestavba sokolovny.....	76
8.4 Projektový den: Naše město – Josef Vohradský	83
8.5 Závěrečné shrnutí	88

9 Závěr.....	89
10 Seznam použitých zdrojů	90
10.1 Literatura	90
10.2 Online zdroje	91
11 Seznam příloh.....	93

Seznam obrázků

Obrázek 1: Zájmová oblast.....	21
Obrázek 2: Mapa Šluknova	21
Obrázek 3: Územně správní členění 1918–1938, 1945–1949.....	32
Obrázek 4: Územně správní členění 1949–1960.....	37
Obrázek 5: Územně správní členění 1960–1990.....	38
Obrázek 6: Památník sourozenců Bienertových.....	46
Obrázek 7: Historická mapa	52
Obrázek 8: 2. historická mapa	58
Obrázek 9: Skupinky žáků u areálu Cepol zaznamenávající náčrty svých návrhů	64
Obrázek 10: Školní nástěnka věnovaná výstupům z projektového dne	65
Obrázek 11: Návrh na skatepark	65
Obrázek 12: Návrh na multifunkční sportoviště	66
Obrázek 13: Návrh na paintballové hřiště	66
Obrázek 14: Přední strana odpovědi MÚ Šluknov ORŽP.....	67
Obrázek 15: Zadní strana odpovědi MÚ Šluknov ORŽP.....	68
Obrázek 16: Pamětnice vypráví zajímavosti z historie šluknovského náměstí.....	72
Obrázek 17: Prezentace 7. ročník.....	72
Obrázek 18: Prezentace 7. ročník.....	73
Obrázek 19: Prezentace 7. ročník.....	73
Obrázek 20: Prezentace 7. ročník.....	74
Obrázek 21: Prezentace 7. ročník.....	74
Obrázek 22: Prezentace 7. ročník.....	75
Obrázek 23: Prezentace 7. ročník.....	75
Obrázek 24: Fotografie sokolovny zachycená žáky 8. ročníku.....	78
Obrázek 25: Část výstavy historických fotografií sokolovny	79

Obrázek 26: Prezentace 8. ročník	79
Obrázek 27: Prezentace 8. ročník	80
Obrázek 28: Prezentace 8. ročník	80
Obrázek 29: Prezentace 8. ročník	81
Obrázek 30: Prezentace 8. ročník	81
Obrázek 31: Prezentace 8. ročník	82
Obrázek 32: Pracovní list vyplněný žáky	86
Obrázek 33: Nástěnka vytvořená žáky	87
Obrázek 34: Nástěnka vytvořená žáky z pohledu ze vstupní chodby	87

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel Šluknova	31
Tabulka 2: Vývoj počtu domů ve Šluknově	38
Tabulka 3: Osobní informace respondentů (věk a délka života ve Šluknově)	48
Tabulka 4: Místo původu respondentů	49
Tabulka 5: Místo původu rodičů respondentů	49
Tabulka 6: Místo původu prarodičů respondentů	49
Tabulka 7: Odpovědi – název města	49
Tabulka 8: Odpovědi – Počet Čechů	50
Tabulka 9: Odpovědi – Příběh o soužití	52
Tabulka 10: Odpovědi – Používaný jazyk	53
Tabulka 11: Odpovědi – Mnichovská dohoda	53
Tabulka 12: Odpovědi – Válka v životě občanů	54
Tabulka 13: Odpovědi – Odsun Němců	54
Tabulka 14: Odpovědi 2. šetření – Název města	56
Tabulka 15: Odpovědi 2. šetření – Počet Čechů	57
Tabulka 16: Odpovědi 2. šetření – Příběh o soužití	58
Tabulka 17: Odpovědi 2. šetření – Používaný jazyk	59
Tabulka 18: Odpovědi 2. šetření – Mnichovská dohoda	59
Tabulka 19: Odpovědi 2. šetření – Zásah do života občanů	60
Tabulka 20: Odpovědi 2. šetření – Odsun Němců	60

Seznam zkratek

aj. – a jiné

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

JZD – Jednotné zemědělské družstvo

MÚ – městský úřad

např. – například

NDR – Německá demokratická republika

ORŽP – odbor rozvoje a životního prostředí

PC – personal computer

RUP – rámcový učební plán

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ŠVP – Školní vzdělávací program

tzv. – tak zvaný (á, é, í)

ZŠ – základní škola

1 Úvod

1.1 Cíl práce

Cílem mé diplomové práce je „*Začlenění výuky regionální historie do tematické výuky na vybrané škole v rámci hodin zeměpisu a mezipředmětových vztahů*“. K naplnění tohoto cíle bylo zapotřebí získat vstupní data od žáků devátého ročníku, kteří prošli celý vzdělávací proces na místní základní škole. Následně byl vytvořen návrh možného edukačního procesu, který by měl, při plnohodnotném začlenění do výuky žáků na Základní škole Šluknov, podpořit vnímání lokální historie jako nedílné součásti dějin, které jsou velmi blízce propojeny s humánní geografíí této nejsevernější lokality ČR.

1.2 Metody práce

K naplnění výše zmíněného cíle práce mé diplomové práce bylo využito hlavně studium odborné literatury zabývající se vývojovou a kognitivní psychologií žáků, dále literatury zabývající se historií Šluknovského výběžku a města Šluknova samotného. Pro získání vstupních dat bylo využito dotazníkového šetření mezi žáky devátého ročníku místní základní školy. V rámci plnění cíle této diplomové práce byl vytvořen návrh edukačního procesu, který byl také ve školním roce 2015/2016 zrealizován a ve školním roce 2016/2017 částečně.

2 Kognitivní učení

2.1 Kognitivní učení

Fontana (2003) chápe výraz kognitivní (z lat. *cognitio*, poznání) jako označení pro všechny duševní schopnosti, které souvisí s myšlením a poznáním. Mezi kognitivní schopnosti dětí patří zjištěná inteligence, úroveň myšlení a částečně jejich tvořivost a způsob, jakým si vedou v mezilidských vztazích. Poznání a učení tedy spolu úzce souvisí a z toho vyplývá, že se těmto schopnostem věnuje zvýšená pozornost ve vzdělávání, protože spoluurčují výkonnost žáků v učení. Schopnost jasně (FONTANA 2003) a správně myslet (chápat pojmy, samostatně zkoumat) je nejdůležitější složkou ve vzdělávání dětí. Proto se zvolení správných edukačních postupů s ohledem na věk žáků stalo nejtěžším úkolem mé DP. Ať se jedná o jakýkoli předmět, v případě nepochopení zadání, nerozpoznání problémů a jejich řešení, nemůže dítě dosáhnout opravdového pokroku. Aby se žák něčemu naučil, musí dle Vágnerové (2012) probírané látce

porozumět, pochopit ji. Jako základní stavební pilíř, při vytváření vzdělávacích cvičení pro dané ročníky, se stala vývojová teorie Jeana Piageta, který je jednou z nejvýznamnějších postav vývojové psychologie.

2.2 Vývojová teorie Jeana Piageta

Jean Piaget (1896–1980) byl švýcarský biolog a psycholog, který se velice usilovně zabýval zkoumáním dětského myšlení. Poznatky (in: FONTANA 2003) z jeho výzkumu ho vedly k vytvoření vývojové teorie, která vysvětluje, jak děti vytvářejí tzv. koncepty (pojetí či pojmy), se kterými následně pracují při myšlení. Dle Piageta se u dětí vytváří vyšší formy myšlení především zráním, které má svůj uspořádaný vzorec v časově více méně ustáleném plánu. Piaget tedy vysvětluje (VÁGNEROVÁ 2012), jak bude dítě chápat svět kolem sebe v určitém vývojovém stupni.

Piaget ve své teorii rozdělil kognitivní vývoj do čtyř fází, kde v každé z nich se nachází určitý typ poznání (VÁGNEROVÁ 2012):

1. fáze – senzomotorická (do přibližně dvou let)

V první části tohoto období se dítě zaměřuje hlavně na své tělo, ale v období mezi 4. a 8. měsícem se začne zaměřovat také na vnější objekty. Dítě dokáže sledem různých pohybů dosáhnout cíle. Poznání je tedy omezeno motorickými schopnostmi, poznává jen to, co vidí a čeho se zmocní. Ke konci období nastává důležitý pokrok v podobě vzrůstajícího vědomí „trvalosti“ předmětů. Tedy že předmět existuje, i když ho v danou chvíli dítě nevidí.

2. fáze – předoperační myšlení (přibližně 2–7 let)

Toto stádium je dle Piageta rozděleno na dvě substadia.

a. Předpojmové substadium

Dítě v tomto období přemýšlí pomocí symbolů a dokáže si činnosti představit bez toho, aby je právě vykonávalo. Nevytváří si však pojmy a forma usuzování je tzv. transduktivní, tedy vede od jednoho zvláštního případu k jinému (dítě jelo vlakem k babičce a z toho pro něj vyplývá, že všechny vlaky jezdí k babičce – nesprávné, ale je důkazem snahy o pochopení světa).

b. Intuitivní substadium

Zasahuje do začátku školní docházky a je stadiem, které Piaget nejvíce zkoumal. Hlavní kognitivní struktury, které dítě uplatňuje, nazývá „Egocentrismem, centrací a ireverzibilitou“. Dítě nahlíží na svět pouze ze svého subjektivního pohledu. Děti si neuvědomují, že lze na věci pohlížet i z jiného hlediska. Také nejsou schopny uplatnit tzv. „konzervaci“ (uchování) a dále nedokáží postupovat zpětně ke svému výchozímu bodu.

3. fáze – konkrétní operace (přibližně od 7 do 11 let)

Jedná se o mladší školní věk. Soustava dětského myšlení je vázána na konkrétní zkušenosti (proto konkrétní operace). Děti stále své okolí popisují, místo aby ho vysvětlovaly. Také je pro ně složité porovnávat hypotézy se skutečností – raději změni svůj pohled na věc, než aby změnily svou hypotézu. Dětské myšlení se stává méně egocentrické, více decentrované a zvrtné. Také získávají schopnost „grupování“ (seskupování) a seriaci (řazení). Díky grupování si dokáží vytvářet logické skupiny, kde jednotlivé prvky mají společné znaky. Seriací je myšlena schopnost uspořádat předměty do pořadí.

4. fáze – formální logické operace (přibližně od 12 let)

Myšlení se v této fázi stává abstraktnějším. Není již potřeba k vytvoření hypotézy konkrétní příklad. Děti si také uvědomují, že jednotlivé skupiny (pojmy či třídy) jsou mezi sebou určitým způsobem závislé. Piaget to nazývá „mřížově-grupovou strukturou“. Myšlení se již podobá myšlení dospělého jedince, od kterého se liší stupněm svého rozvoje.

Rozřazení dle Piageta se nedá brát jako striktně dané. Každý jedinec se vyvíjí individuálně a měli bychom tedy tuto teorii brát jako orientační rozřazení. Jedinec se ve vývoji z jedné do druhé fáze vývoje nevzdává té předešlé, ale jednotlivé fáze se prolínají.

2.3 Kritika Piagetova pojetí

V dnešní době se již na práci Jeana Piageta pohlíží s odstupem let a proběhlých nových pokusů. Na paškál se dostává autorovo podcenění schopností malých dětí a také rychlosti, s jakou se u dětí schopnosti vyvíjejí. Dalším bodem kritiky (FONTANA 2003) je existence a posloupnost jednotlivých stádií. Neúspěšnost dětí u různých testů, jimiž Piaget zjišťoval kognitivní vývoj, nemusí odpovídat nezralosti jejich vývoje. Může se

jednat o nedostatky v řeči, paměťové selhání, nepochopení zadání otázky apod. Mezi kritizovaná témata patří také „přecenění“ rychlosti vývoje. Piaget přisuzuje dosažení formálních operací dětem ve věku 12 až 13 let. Mezi psychology (COLEMAN, HENDRY 1990 in FONTANA 2003) panuje spíše přesvědčení, že pokročilého stádia formálních operací dosáhla pouze menšina dospívajících ve věku 16 let.

Piagetovi se však nedá upřít zásluha za průkopnickou cestu v oblasti chápání kognitivního vývoje dětí. Jeho práce dokládá, pro mnoho učitelů jistě nepříjemnou skutečnost, že „neschopnost“ dětí (FONTANA 2003) porozumět otázce, nespočívá tak zásadně v jejich nedostatcích, jako v „neschopnosti“ předat jim sdělení na přiměřené úrovni.

2.4 Shrnutí

Základem pro vytvoření souboru tematických cvičení, pro žáky konkrétní základní školy, se stalo Piagetovo pojetí kognitivního vývoje dítěte. Po seznámení s dalšími, dnes uznávanými, poznatky v této oblasti, jsem musel přihlídnout také k ostatním činitelům ovlivňujícím pokrok dětí. Mezi ně patří např. *dědičnost*, která určuje dispozice pro rozvoj kognitivních schopností. Jedná se však pouze o předpoklad (VÁGNEROVÁ 2004), jenž při nepodnětném prostředí, ve kterém dítě vyrůstá, nemusí být naplněn. Jedná se o vzájemnou interakci mezi geny a prostředím. Dalším činitelem tedy je jistě *prostředí*, ve kterém dítě vyrůstá, a s ním související fenomén rodiny. Rodina je nejvýznamnějším činitelem ovlivňujícím rozvoj dítěte. Poskytuje mu základní zkušenosti (VÁGNEROVÁ 2001) a rozvíjí kompetence pro dané sociokulturní prostředí typické. Ve své práci jsem se snažil přihlížet na rodiny žáků a prostředí, ze kterého pocházejí, jako na jeden z důležitých faktorů možného úspěchu své snahy o zvýšení povědomí o lokální historii místa, kde žáci žijí.

3 Rámcové vzdělávací programy

System kurikulárních dokumentů v ČR

Z principů kurikulární politiky, které jsou obsahem Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR (Bílá kniha) a zakotvené v zákoně č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, vychází kurikulární dokumenty v ČR. Tyto dokumenty jsou děleny na úroveň státní (Národní program pro vzdělávání a rámcové programy – RVP) a školní (Školní vzdělávací programy – ŠVP), které si vytváří každá škola sama dle zásad RVP (RVP ZV 2016).

3.1 Rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání (RVP ZV)

Jedná se o vzdělávací programy určené pro všechny úrovně vzdělávání v ČR s důrazem na provázanost vzdělávacího obsahu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi pro praktický život. RVP se dělí na čtyři části, přičemž pro tuto práci je důležitá především část C, která se zabývá cíli, vzdělávacími oblastmi, klíčovými kompetencemi, průřezovými tématy a rámcovým učebním plánem.

3.2 Cíle RVP ZV

Cílem je zajistit vzdělávání žáků, které umožní žákův osobnostní růst a zajistí základ pro další vzdělávání a profesi. Posláním školy je zajistit podnětné prostředí, které bude umožňovat utváření a rozvíjení klíčových kompetencí (jedná se o soubor znalostí, dovedností, postojů a motivů chování a jednání) a poskytovat základ všeobecného vzdělání orientovaného na praktické jednání a situace blízké životu.

3.3 Klíčové kompetence

Osvojování klíčových kompetencí je základem pro celoživotní vzdělávání. RVP ZV (2016) vymezuje 6 klíčových kompetencí – k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské a pracovní. V RVP jsou uvedeny také cíle, kterých by měl žák dosáhnout na konci základního vzdělávání.

3.4 Průřezová témata

Jedná se o oblast aktuálních problémů současného světa, které si může každá škola zařadit do výuky dle svého uvážení. Průřezová témata se mohou stát součástí

předmětů nebo být vyučována jako samostatný předmět. Pro základní vzdělávání je stanoveno 6 průřezových témat – osobnostní a sociální výchova, mediální výchova, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, multikulturní výchova, environmentální výchova a výchova demokratického člověka.

Škola musí zařadit všechna průřezová témata do vyučování na 1. i 2. stupni, protože se jedná o povinnou součást vzdělávání. Nemusí však být všechna zařazena do jednoho ročníku.

3.5 Rámcový učební plán

Rámcový učební plán (RUP) stanovuje maximální povinnou časovou dotaci pro vzdělávací oblasti a obory základního vzdělávání. Na základě RUP vytváří školy učební plán.

3.6 Vzdělávací oblasti

RVP ZV je rozděleno do 9 vzdělávacích oblastí. Pro tuto práci je hlavní oblastí Člověk a příroda, která zahrnuje Zeměpis. Každá oblast je stručně charakterizována a obsahuje očekávané výstupy a učivo. Jedná se o takovou směrnici pro tvorbu ŠVP.

3.7 Zeměpis v RVP ZV

Zeměpis je zařazen do vzdělávací oblasti Člověk a příroda spolu s fyzikou, chemií a přírodopisem. Hlavním cíle je zkoumání příčin přírodních procesů, souvislostmi a vztahy mezi nimi. Obor zeměpis navazuje na vzdělávací oblast pro 1. stupeň – Člověk a jeho svět.

Tato diplomová práce se nejvíce prolíná do vybraného výstupu, kde žák:

Z-9-6-02 hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům

Tento výstup je částečně naplňován v této diplomové práci. Výstup není, na rozdíl od diplomové práce, zaměřen jen na vybrané město, ve kterém žáci žijí, ale na region.

3.8 Školní vzdělávací program (ŠVP)

Školní vzdělávací program si každá škola vytváří sama dle RVP ZV. ŠVP různých škol se tedy může lišit, protože by mělo vycházet z potřeb a možností žáků navštěvujících danou školu a také konkrétních vzdělávacích cílů. Za vydání a soulad s RVP ZV zodpovídá ředitel školy. Ten schvaluje případné změny a ŠVP vyhodnocuje. K obsahu ŠVP se může vyjadřovat školská rada.

ŠVP musí obsahovat identifikační údaje, charakteristiku školy a charakteristiku ŠVP. Dále obsahuje učební plán (povinné předměty a časová dotace jednotlivých ročníků) a učební osnovy, obsahující časové, obsahové a organizační vymezení předmětů. Na rozpracované očekávané výstupy z RVP ZV navazuje výběr učiva. Poslední částí jsou stanovená pravidla pro hodnocení žáků – způsoby a kritéria hodnocení.

ŠVP je součástí povinné dokumentace školy, zpřístupněné veřejnosti. Na plnění a soulad s předpisy dohlíží Česká školní inspekce.

3.9 Bloomova revidovaná taxonomie

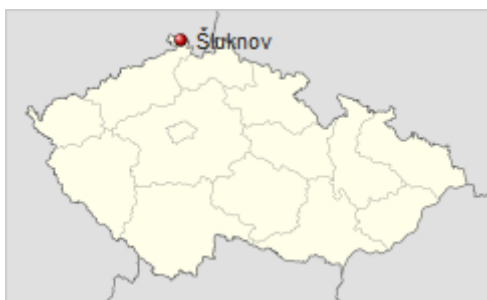
Americký psycholog Benjamin Bloom (*Metodický portál RVP 2014*) publikoval v roce 1956 svoji teorii vzdělávacích cílů nazvanou dnes jako Bloomova taxonomie. Jedná se o jednu z nejvýznamnějších pedagogických teorií, která ovlivňuje jak plánování výuky a hodnocení žáka, tak výuku samotnou. Vzdělávací cíle jsou podmíněny zvládnutím jednotlivých předchozích úrovní, celkově se jedná o 6 úrovní (zapamatování, pochopení, aplikace, analýza, syntéza, hodnocení).

Ve druhé polovině 90. let došlo k významné revizi této teorie. Pod vedením D. R. Kratwohla (VÁVRA 2011) došlo k přetvoření této základní taxonomie na dvoudimenzionální, jedná se o dimenzi kognitivních procesů a dimenzi znalostí. Tato přeměna byla nutná hlavně pro praktické využití ve vzdělávání, kde více vystihuje charakter vzdělávání. Další důležitou změnou je forma vyjádření, kdy se podstatná jména, vyjadřující stav, změnila na slovesa, která lépe vystihují procesy (zapamatovat, pochopit, aplikovat, analyzovat, hodnotit, tvořit). Bloomova revidovaná taxonomie napomáhá vytvořit vzdělávací cíle. Dále pak například usnadňuje hodnocení dosahování jednotlivých vzdělávacích cílů.

4 Zájmové území

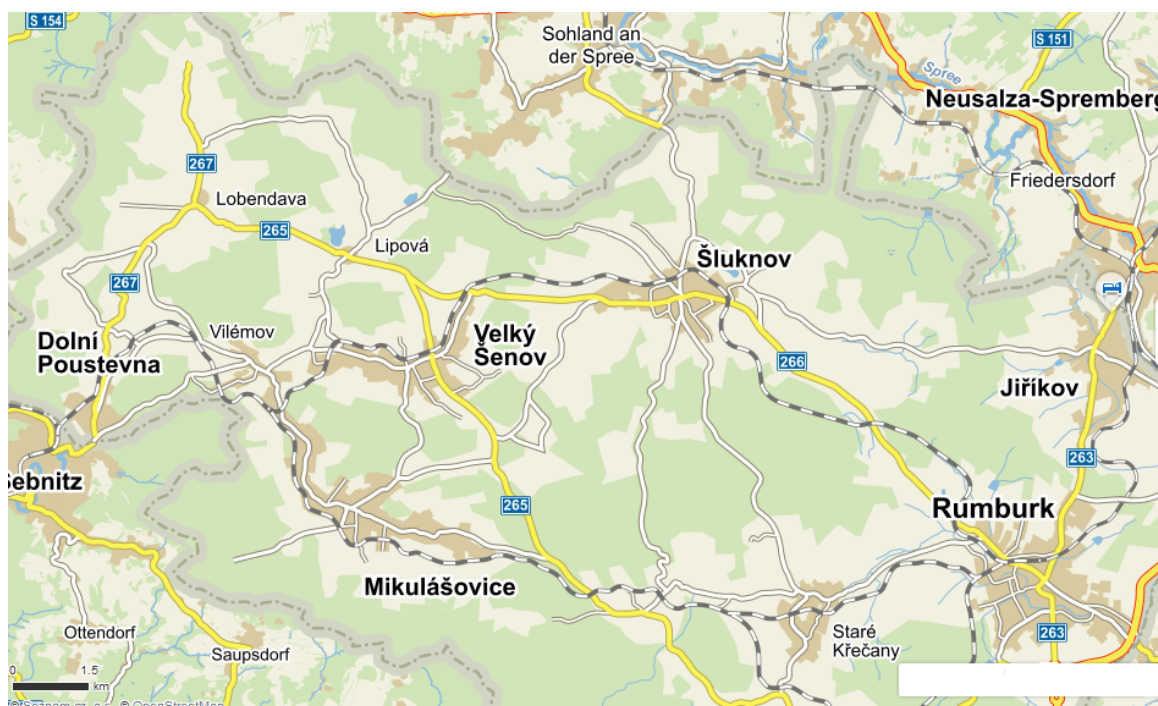
Zájmovým územím této diplomové práce je nejsevernější město České republiky – Šluknov. Město (5614 obyvatel k 31. 12. 2015 dle ČSÚ) leží ve Šluknovském výběžku. Nachází se v těsné blízkosti hranic s Německem ve Šluknovské pahorkatině. Šluknovská pahorkatina hraničí s Lužickými horami, které celý výběžek „oddělují“ od zbytku republiky.

Obrázek 1: Zájmová oblast

(zdroj: mapy.cz)

Obrázek 2: Mapa Šluknova

(zdroj: mapy.cz)

5 Historie Šluknova

V této části práce jsem čerpal hlavně z kronik města. O nejstarších reáliích města se zmiňuje hlavně německy psaná kronika (Lahmer 1889) a o celém výběžku pak německy psaná vlastivědná kronika (Fiedler 1898) jejichž soukromé překlady jsem měl zapůjčené. Dále pak kronika města z roku 1971 (Vlček 1971) a soudobé kroniky města z jednotlivých let 20. a 21. století. V neposlední řadě z práce místního znalce historie pana Ing. Borise Trantiny (Trantina 1976, 2005). Dalším cenným zdrojem informací, hlavně z doby nedávno minulé, byly mnohé rozhovory s místními obyvateli.

Šluknovské území (FIEDLER 1898) pravděpodobně tvořilo dno jezera obstoupené pahorkatinou do výšky 600 m. V blízkosti jezera se nejspíše objevoval život ve velmi jednoduché podobě. Rozmanitost území je tvořena stykem odlišných geologických masivů (Šluknovská pahorkatina a Lužické hory). Praveké nálezy svědčí spíše o průchodech lidí územím Šluknovského výběžku, než o trvalém osídlení. Tvar povrchu, neschůdné soutěsky, husté lesy a nepohodlné horské přechody znesnadňovaly pravidelné osídlení a znamenaly velmi pomalé tempo příchodu lidí na toto území. Nález kamenné sekery (TRANTINA 1976) z roku 1920 v Karlově údolí (tehdy Karlthal) při stavbě rekreačního střediska svědčí spíše o průchodu potulných lovců a pastevců než o skutečném osídlení. Trvalé osídlení je spojeno až s příchodem Slovanů v 6. století.

V nejsevernějším výběžku dnešní České republiky (FIEDLER 1898) zakládaly své osady kmeny Děčanů s centrem v Děčíně a Milčanů s centrem v Budyšíně. V raném středověku bylo území nazýváno Záhvozd, z důvodu oddělení od zbytku Čech hlubokými lesy. Z počátku (TRANTINA 2005) bylo osídlení slovanskými kmeny dostačující, ale ve spojitosti s upevňováním feudální držby začali místní feudálové lákat nové osídlece převážně z blízkého Saska. Novým osídlencům vyměřovali přiděly půdy k zakládání osad a tím podpořili rozšíření germánského života na území Slovanů. Dalšími lokátory (osoby provádějící lokaci a následně založení nové osady) byli němečtí podnikatelé, kteří se svými spoluobčany (většinou řemeslníci či rolníci) zakládali vsi, ve kterých získával následně lokátor za své služby odměny v podobě různých práv a výhod.

Původně (LAHMER 1889) patřil Šluknov pod správu míšeňského biskupství (zřízeno roku 968). Za zásluhy však území od Jindřicha IV. do své správy dostává český vládce Vratislav II. a Šluknovsko (Šluknov a blízké osady a vsi) je přiděleno české koruně. Vratislav II. území dává věnem své dceři Juditě. Na popud jejího muže

(VLČEK 1971), lužického fojta v Budyšině Wiprechta Groiče, jsou v 11. století přiváběni první němečtí kolonisté („lokátoři“ – z lat. locare) z Durynska a Frank k dosídlení nepřilíš hustě obydleného území. Ti rozšiřovali slovanské osady a zakládali nové vsi. Podobně se na území Šluknovska dostalo několik vln německých obyvatel, kteří však byli za „hosty“ i když vlastnili majetek. Toto se mění (ŠIMÁK 1938) za vlády Přemysla Otakara I. ve 13. století, kdy půda kolonisty vlastněná, se stává jejich skutečným domovem.

5.1 Založení Šluknova

Němečtí osídlenci (FIEDLER 1898) se ve 13. století stávají hlavním činitelem veškerého dění na severu Čech. Na Šluknovsku vzniká, z důvodu intenzivní kolonizace, potřeba správního střediska. Stává se jím Šluknov. O založení Šluknova nejsou hodnověrné zprávy. První písemný doklad o existenci Šluknova pochází z roku 1281 a nachází se v tzv. Lužickém kodexu (Codex Lusatiae). Jedná se o obchodní záznam mezi jistým Rudegherem ze Slaukenowe a míšenskou kapitulí. Na základě lingvistického výkladu (TRANTINA 2005) názvu Slaukenowe lze usuzovat o slovanském založení ještě před německou kolonizací. Dalšími názvy Šluknova jsou „Slaknow“ (1359), „Slaknowia“ (1388) a „Slackenaw“ (1445). Původně mohl být název i Slavkov (ŠIMÁK 1938). Němečtí kronikáři odvozují název od Schlüttenau (rákosiště) (FIEDLER 1898).

5.2 Šluknov městem

Prvními vlastníky (TRANTINA 2005) zdejšího tolštýnsko-šluknovského panství byli Berkové z Dubé. Rod Berků je udáván od roku 1316. Ti měli své državy i hluboko v Sasku a jejich hlavním centrem byl hrad Hohenstein. Na žádost (LAHMER 1889) Hynka Berky z Dubé se nejspíše roku 1359 stává Šluknov městem. Šluknov dle své významnosti a výstavnosti mohl být považován městem již dříve, ale chybělo mu právo tržové. Jednalo se o tzv. poddanské město, tedy měšťané mohli být nuceni k různým povinnostem pro svého feudálního pána. Jednalo se často o robotu na jeho pozemcích, pomoc při lovu a podobně.

Do svého znaku město přejímá erbovní znak Berků – dvě zkřížené ostrve (současný městský znak (G2 STUDIO 2009) získal Šluknov v roce 1900 od ministerského předsedy tehdejší rakousko-uherské vlády Ernsta von Koerbera). Erb Berků (dvě dubové ostrve, každá se šesti suký ve zlatém poli) má připomínat bájného

zakladatele rodu Hroznatu, který byl soupeřícím rodem mučen právě na takto zkřížených břevnech. Zachráněn však svou čeledí přežil a do znaku nechal vsadit tyto ostrve. Rod Berků (ANDĚL 1961) silně podporoval německou kolonizaci a kolem roku 1410 dochází k potlačení původního slovanského obyvatelstva. Což znamená, že ještě před vypuknutím husitských válek byl Šluknov většinou německy osídlen.

Město Šluknov bylo ve středověku obeháno hradbou, která vedla přibližně ulicemi Hradební, až na dnešní náměstí Republiky, Smetanova, Farní a vedla až k zámeckému pivovaru. Domy ve městě byly dřevěné a nízké (nejvýše jednopatrové). Hospodářské budovy byly stavěny před hradbami a nebyly jimi tedy chráněny. Na náměstí byl rybník, který sloužil jako zásobárna vody, a nejspíše dřevěná tvrz. Od roku 1414 (LAHMER 1889) je zaznamenán první zámek ve městě. Byl částečně dřevěný a stál až do 17. století. Na místě současného kostela (mesto-sluknov.cz, 2016) stála původně od 12. století kaple zasvěcená sv. Václavu s hřbitovem a následně s hrobkou Berků z Dubé. První doklad o kostelu pochází z roku 1346. Dnešní kostel je kvůli častým požárům několikanásobná stavba na tomto místě.

5.3 Majitelé panství

Jiří z Poděbrad po dobytí hradu Tolštejn odebírá panství rodu Berků a předává ho rodu Vartenberků. Po několika dalších změnách majitelů zdejšího panství (LAHMER 1889) kupuje v roce 1481 Šluknov Haugold ze Šlejnic a zakládá tak poměrně velké panství. Šluknovu se dostává velké množství výsad (osvobození od všech služebností) a zvláště práv (trhové, várečné a výčepní). Tyto výsady (TRANTINA 1976) byly potvrzovány i panovníky (Rudolf II., Leopold I., Marie Terezie a dalšími).

Po Bílé hoře získává panství Wolfgang hrabě Mansfeld. Patří k němu dva zámky a 8 vesnic – Jiříkov, Panský, Knížecí, Císařský, Království, Křečany, Rožany, Kunratice. Po smrti otce se majitelem stává Karel Adam, hrabě Mansfeld, který byl zapřísáhlým katolíkem a velice ho lákal vojenský život v cizině než pobyt doma. Za jeho nepřítomnosti se o panství starala jeho manželka Marie Terezie z Ditrichštejnu, která městu potvrdila řadu výsad a připojila několik okolních vesnic. K hraběnce se váže místní pověst (*Bílá paní*), kdy ji měl Karel Adam vyhodit z druhého patra zámku a tím ji usmrtit. Hrabě následně v brzké době umírá při obléhání Brém. Majitelkou se stává jeho sestra Žofie Agnes (TRANTINA 1976), která náboženskou otázku řeší radikálně a v roce 1655 se na panství nenachází ani jeden protestant. Útlak a vykořisťování rolníků vedlo v roce 1680

k povstání v sousedním panství v Lipové, ale žádný šluknovský poddaný se rebelií neúčastní. Varováním také jistě byla poprava rychtáře z Království, který za podporu rebelií byl pověšen.

Díky sňatku se k městu dostává starobylý rod Harrachů. Majitelé z rodu Harrachů se snaží podporovat obchod a výrobu. Dokonce se několikrát snaží otevřít těžební doly, ale tyto snahy jsou povětšinou pro vysoké náklady a nekvalitní vytěžený materiál brzy ukončeny. Konec 18. století a první polovina 19. století i do Šluknova přináší konec nevolnictví, postupné omezení roboty a podporu manufaktur. Poddaní se vykupují z roboty a na velkostatech pracují nově příchozí námezdní zemědělské dělníci. Rod Harrachů (TRANTINA 1976) prodává v roce 1876 šluknovské panství. Posledním majitelem panství je Ervín Leopold (VLČEK 1971), hrabě Nostic-Rieneck, který o Šluknov přichází v roce 1945.

Přehled majitelů panství Šluknov (TRANTINA 2005):

- 1353–1464 páni z Dubé a Hohnsteinu
- 1464–1471 páni z Vartemberka
- 1472–1481 Arnošt a Albrecht knížata saská
- 1481–1618 páni ze Schleinitz
- 1618–1623 Otto ze Starscheldu
- 1623–1663 hrabata z Mansfeldu
- 1663–1720 páni z Ditrichsteinu
- 1721–1876 páni z Harrachu
- 1876–1917 Arnošt Grumbt starší
- 1917–1935 Arnošt Grumbt mladší
- 1935–1945 Ervin Leopold Nostitz-Rieneck

5.4 Zemědělství, řemesla, obchod

V nejstarších dobách se místní obyvatelé živili hlavně zemědělstvím a chovem dobytka. V zimním období pak zdrojem obživy bylo tkalcovství (FIEDLER 1898), které se do výběžku dostalo díky franským přistěhovalcům. Impulzem pro rozšíření tohoto oboru pak byla příchozí vlna Vlámů. Ve 14. století již bylo tkalcovství výrazně rozšířeno po téměř celém výběžku. Následovalo rozšíření dalších řemesel a obchodu. Šluknov měl také právo várečné (LAHMER 1889) a v roce 1537 obdrželo město řád „Pivovaru a sladovny“. Fungovaly zde dva pivovary s roční výrobou 30 hektolitřů piva (TRANTINA 1976).

Výběžek byl protkán sítí významných cest (FIEDLER 1898), které byly brány jako důležité pro obchod. Vrchnost se proto o ně starala, aby byly trvale sjízdné. Nejstarší cesta (kolem roku 1300) propojovala hlavně všechny hrady v okolí. Byla napojena na cesty do Saska. Jedna vedla do Sebnitz (nazývána „zlodějská“ (TRANTINA 2005)) a další přes dnešní Sohland až do Budyšina. Síť cest napomáhala nejen obchodu, ale také rychlejšímu pohybu vojsk, která často negativně zasahovala do životů obyvatel výběžku. Obchod v samotném městě představovala především síť menších obchodů, mlékárny, řeznictví a pekařství. V roce 1884 (LAHMER 1889) byla dokončena železniční trať z Mikulášovic do Rumburku a do Šluknova přijíždí první vlak v lednu roku 1886. O doručování zásilek (FIEDLER 1898) se od roku 1797 staral první poštovní úřad v Lobendavě. Následně se o doručování dopisů a přepravu osob stará vrchnost. Ve Šluknově je zřízen c. k. poštovní úřad v roce 1848 (LAHMER 1889).

Ve Šluknově působilo velké množství cechů, které opravňovaly členy cechu k nákupu materiálu a následnému prodeji výrobků. Kdo nebyl v cechu, nemohl danou profesi provozovat. Byl určen daný počet mistrů, tovaryšů a učňů, což na jednu stranu chránilo místní výrobu, ale také omezovalo rozvoj přirozené soutěže. Cechy dohlížely na kvalitu výroby a také udržovaly omezenou malovýrobu. Přebytky výroby pak byly „exportovány“ do okolí. Obchodníci rozváželi výrobky a ze svých cest přinášeli nejen výdělek, ale také nové informace a zážitky, které napomáhaly rozvoji. Prvním cechem na území města byl cech plátenický z roku 1500 (G2 STUDIO). Dále pak (TRANTINA 2005) řeznický (1543), krejčovský (1548), ševcovský (1548), kovářský a zámečnický (1560), případně kolářský (1562).

První manufaktury začaly vznikat na začátku 18. století (1708 barvírna v Lipové). V roce 1715 (LAHMER 1889) má Šluknov 3332 obyvatel. Po uvolnění roboty se začíná rozšiřovat výroba, avšak požár z roku 1838 (TRANTINA 2005) znamenal úpadek a ústup Šluknova z výsluní, co se týče šluknovského výběžku.

Zemědělská výroba díky třicetileté válce velice strádala. Vylidněné vesnice, zpustošená a zaplevelená pole, to byl obrázek zemědělství ve výběžku po válce. Na Šluknovsko přišla nová vrchnost, která se jala vymáhat od poddaných minimálně stejné poplatky, jaké platili před válkou. To vedlo (TRANTINA 2005) k růstu počtu chudých bezzemků, což vyústilo až k selské bouři v roce 1680, při které byl obléhán zámek v Lipové. Nepříliš úrodná půda byla pro uvolnění situace pronajímána poddaným. Přednášky učitelů (TRANTINA 2005) a zkušených praktiků napomáhají zvýšení produkce. Vše vrcholí (LAHMER 1889) založením první zemědělské školy v Čechách roku 1883.

Půda nemohla uživit zvyšující se počet obyvatel, a proto se místní pouští do výroby různých komodit hlavně ze dřeva. Dřevo se stalo důležitým materiálem nejen pro výrobu, ale hlavně pro výstavbu obydlí kvůli vysoké lidnatosti. Vrchnost začala pěstovat rychle rostoucí dřeviny, hlavně smrky. To způsobilo přeměnu krajiny na převážně smrkové monokultury.

Již roku 1484 (LAHMER 1889) dostávají Šlejnicové kutací právo a pokoušejí se v okolí Lobendavy o těžbu zlata. V 16. století se otevírá důl Schweidrich, který je dnes součástí Kunratické naučné stezky, kde se dobývala měď. Na Hrazeném probíhaly pokusy o těžbu stříbra. V průběhu 18. a 19. století (FIEDLER 1898) probíhaly více méně neúspěšné pokusy o otevření dolů na uhlí, stříbro nebo zlato.

5.5 Válečné události

Šluknov v období husitství dle Anděla (1961) neměl takový politický a ekonomický význam, aby se stal významným cílem bojů. Zájem však budila katolická Lužice a její bohaté Šestiměstí (Budyšín, Žořelec, Lubáň, Lobava, Kamenec, Žitava). Šestiměstí se bránilo pronikání husitství a jedním z opatření bylo placení tzv. zpravodaje, tedy šlechtice, který by je informoval o pohybech husitských vojsk. Jedním z nich se stává majitel šluknovského panství Hynek Berka. První tažení do Lužice proběhlo již v roce 1420 a vojska procházela Šluknovem. V roce 1422 opět krajem procházely husitské

oddíly při tažení na Varnsdorf, kde se utkaly s muži Hynka Berky. Husité si připsali menší vítězství u osady Valdek. V roce 1426 husité obsazují příhraniční oblast, aby vystavili Šestiměstí hrozbě případného útoku, aby nemohlo vyslat své oddíly na pomoc císaři Zikmundovi. O rok později opět okolím procházejí vojska husitů (s vojsky Jana z Vartemberku), což se opakuje i v roce 1429. Téhož roku probíhá asi největší bitva v tomto kraji. Mezi městy Rumburk a Varnsdorf (na německém území) se utkala vojska Sirotků, vedená Prokúpkem, a místním katolickým vojskem doplněným žitavskými zbrojnoši. Opět si vítězství připsala husitská vojska. Každý průchod vojska znamenal pro město Šluknov ohrožení. Často docházelo k plenění, rabování a krádežím. Nezřídka byly vypáleny usedlosti nebo dokonce celé vesnice. Takový osud dolehl na Lipovou a Velký Šenov, které vracející se husité vypálili. Kraj si od tažení vojsk mohl oddychnout až po bitvě u Lipan.

Na téměř dvě století si obyvatelé Šluknova mohli odpočinout od válečných útrap. Třicetiletá válka však opět přináší velký neklid mezi místní. Vojska, která krajem táhla, se často násilně domáhala potravin, dobytka, krmiv či potahů. Nejednou také násilně verbovala muže do služby. Čeští rejtaři, Valdštejnovi dragouni nebo sasští vojáci za sebou nechali spoušť v podobě vypleněného kraje. Také čeští exulanti si na místních katolicích tzv. chladí záhu. O násilné rekvizice (LAHMER 1889) se postarala i císařská vojska, která se Sasy svádí v roce 1633 potyčku v samotném Šluknově. Následně je ve městě a okolí ubytováno na dva tisíce vojáků. Od roku 1637 celkem pravidelně město zažívalo vpády švédského vojska (*pověst Ženská stráž na Partyzánském vrchu*). Po prvním nájezdu (LAHMER 1889) Švédů ve městě lehlo 20 stavení popelem. V roce 1642 (FIEDLER 1898) došlo ke krvavé bitvě pod Vlčí horou. Poslední „návštěvu“ švédských vojsk během Třicetileté války absolvovalo na osm tisíc vojáků. Tato válka také znamenala odtržení Lužice od Českých zemí (1635) a Šluknov se tak dostal do bezprostřední blízkosti hranic.

Šluknovsko, jako příhraniční oblasti, se dotkla většina dalších válek, kdy tudy pochodovala vojska buď císařská anebo zahraniční. V roce 1706 (TRANTINA 2005) měl městem táhnout sám švédský král Karel XII., který bojoval proti Sasku. Tato nevyžádaná návštěva znamenala opět vyprázdnění měšců šluknovských obyvatel. V 18. století následovalo několik válek rakousko-pruských, které znamenaly časté průchody vojsk celým šluknovským výběžkem a s tím spojené plenění a vyžadování rekvizic. Podobná

situace (FIEDLER 1898) nastala také v Napoleonských válkách, kdy se v roce 1813 ve šluknovském výběžku ubytovala francouzská vojska.

Šluknov sám o sobě nebyl středobodem nějaké významné bitvy, která by si vysloužila přízvisko „u Šluknova“. K přestřelce došlo v roce 1813 (TRANTINA 2005), kdy ustupující polský sbor ve službách francouzské armády byl dostižen přední hlídkou Prusů, a jeden z Poláků byl zastřelen. Následně několik kozáků vtrhlo na šluknovské náměstí. Francouzi zareagovali výstřely dělostřelectva směrem na Království. Po několika dnech již město okupovala vojska kozáků a Prusů. Šluknovští občané (LAHMER 1889) bojovali ve větším počtu v pluku rakouských granátníků a dostali se do bojů proti Napoleonovi u Wagramu a Aspernu.

V 19. století následovalo opět několik tažení vojsk přes území výběžku a s tím spojené útrapy. Asi nejznámější tažení vojska městem přišlo v roce 1938, kdy tudy prošla vojska německého wehrmachtu. S německými vojáky, za bouřlivých ovací a v otevřeném vozu, se projel skrz město říšský kancléř Adolf Hitler. Připojil se tak k řadě evropských politických osobností, které město navštívili (Josef II., František Josef I.).

5.6 Pohromy

Smutné časy pro město neznamenal jen procházející a plenící vojska, ale také časté přírodní pohromy. Oheň, vichřice či morové epidemie zasahovaly do životů místních občanů jako asi v každém středověkém či novověkém městě Evropy. Dřevěná zástavba té doby předurčovala oheň jako svého nejnebezpečnějšího protivníka, ať už šlo o záměrné založení požáru, nedbalost při manipulaci s ohněm nebo úder blesku. Větší požáry (LAHMER 1889) zasáhly město v letech 1577, 1596 a 1618. V roce 1634 shořelo v podstatě celé město kromě 4 stavení. Požár v roce 1710 nechal stát pouze 24 stavení mimo samotné město. Úder blesku (1745) vytvořil červeného kohouta, který spálil na 152 domů včetně kostela a poškodil šluknovský zámek. Za asi nejničivější (G2 STUDIO 2009) lze pokládat požár z roku 1838, kdy lehlo popelem 162 domů a 19 stodol. V běsnícím ohni také uhořel jeden muž. Tento požár neznamenal jen ztrátu střechy nad hlavou pro 263 rodin, ale výrazně přispěl k odchodu z města mnoha tkalců, kteří přišli o své stavy. Tato významná pohroma (TRANTINA 2005) proto lze považovat za prvopočátek úpadku města a ztráty významu, co se týče šluknovského výběžku. Do popředí se tak dostávají města Rumburk a Varnsdorf.

Několikrát do osudů města zavála ničivá vichřice. V roce 1660 (TRANTINA 2005) vzala s sebou nejen mnoho střech, ale dokonce kostelní věž. Silný vítr způsoboval často škody nejen na městských střechách, ale i v lesním hospodářství vytvářením polomů. Další pohromu (LAHMER 1889) pro místní obyvatelstvo znamenala neúrodná léta, která vyvrcholila hladomorem v roce 1799.

Největší ztráty, co se týče lidských životů, způsobovaly morové epidemie. Roky 1555, 1585 a 1596 (LAHMER 1889) znamenaly velké ztráty na životech. Epidemie z roku 1585 (TRANTINA 2005) dokonce přes tisíc lidských životů. A jakoby ve 30. letech 17. století nestačila dlouhotrvající válka nebo případné přírodní pohromy, přidala se roku 1632 (LAHMER 1889) nejhorší epidemie v historii města. Celé město bylo obklíčeno vojskem, aby se nikdo nedostal ven. Ulicemi projížděl pouze povoz, rozvážející chléb. Pečivo bylo vhazováno do košíků před domy, a pokud nebyl odebrán, znamenalo to práci pro vybranou skupinu, která odklízela mrtvá těla do vyhloubených masových hrobů. Z celého města přežilo pouze osm manželských párů.

5.7 Šluknov ve 20. století

V tabulce (Vývoj počtu obyvatel Šluknova) je zratelná změna v počtu obyvatel díky odsunu Němců a následnému nedostatečnému dosídlení z vnitrozemí. Současný počet obyvatel Šluknova (po připojení okolních obcí) je srovnatelný s počtem obyvatel předválečné samostatné obce Šluknov. V tabulce je zřetelný velký úbytek obyvatelstva právě v menších připojených obcích.

Tabulka 1: Vývoj počtu obyvatel Šluknova

Obec	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
ŠLUKNOV	12527	12983	13685	12414	13479	6428	6128	5820	6204	5568	5658
Císařský	1824	1929	2152	1847	2130	973	821	717	532	442	469
Harrachov	226	235	256	211	210	16	16	10	11	3	5
Královka	217	228	256	214	234	71	75	40	13	6	18
Království	3280	3276	3524	3201	3417	1084	859	786	582	488	526
Kunratice	618	545	530	455	471	107	65	43	14	6	10
Nové Hrabčcí	619	670	423	394	448	155	139	103	50	37	57
Rožany	854	887	940	881	991	370	319	268	186	139	131
Šluknov	4889	5213	5604	5211	5578	3650	3834	3853	4816	4447	4442

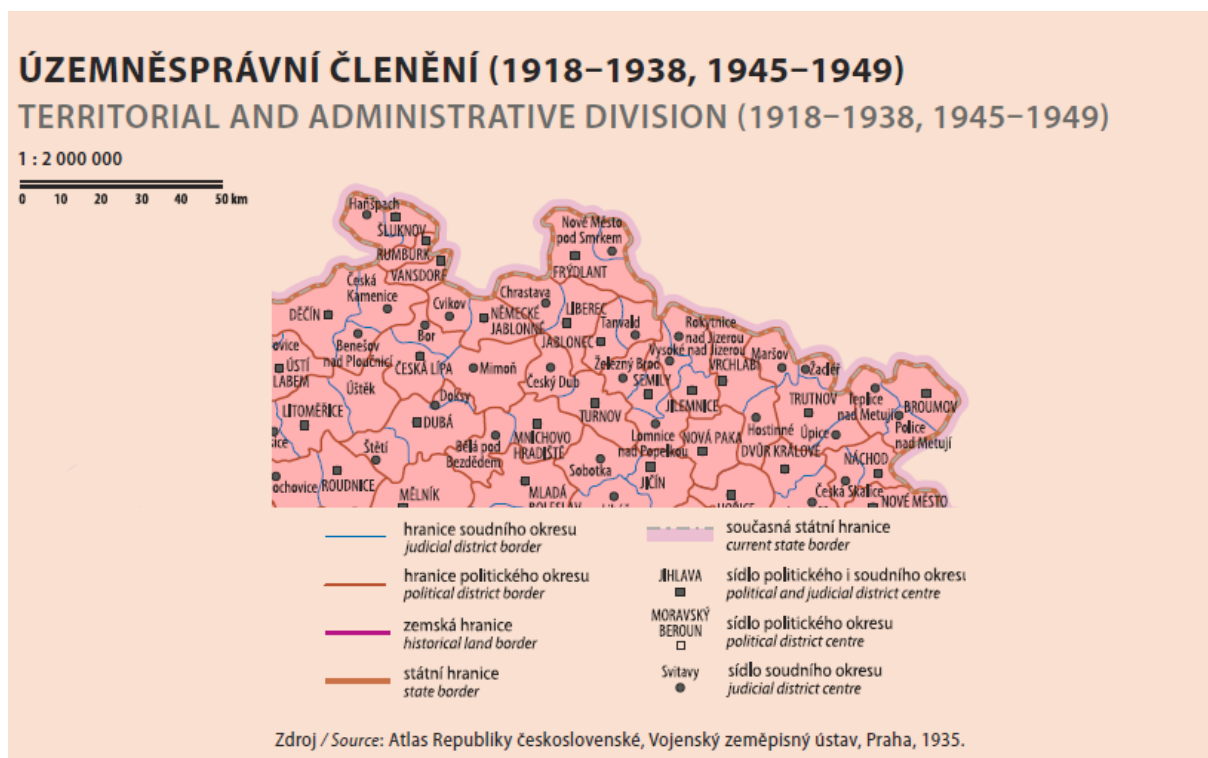
(ČSÚ 2007)

(*ŠLUKNOV* = dnešní Šluknov - se všemi dříve samostatnými obcemi;
Šluknov=samostatná obec)

5.7.1 Počátek 20. století

Město Šluknov (TRANTINA 2005) zaujímal 626 hektarů půdy a představovalo na přelomu 19. a 20. století nejsevernější město Rakousko-Uherského mocnářství. Kolem obce se rozprostíraly lesy, pole a louky. V údolích se nacházela značná plocha rybníků. Hlavní ulice procházející městem i prostorné náměstí (110x67m) bylo vydlážděné a lemované patrovými kamennými budovami. Na náměstí se nacházela zdobná kamenná kašna a sousoší z roku 1752. Výstavní domy a vily reprezentovaly období průmyslového rozmachu. Šluknov byl sídlem okresu (obr. *Územně správní členění 1918–1938, 1945–1949*) i sídlem okresního hejtmánství a okresního soudu s notářstvím a daňovým úřadem.

Obrázek 3: Územně správní členění 1918–1938, 1945–1949

(Atlas Republiky československé, 1935)

Místní spořitelna nabízela úvěry a vklady. Z význačných budov je třeba uvést kromě radnice také veřejnou nemocnici, svým významem ji lze označit jako krajskou nemocnici. Dále lékárnu, sirotčinec a špitál (domov pro nemajetné přestárlé osoby).

Ve městě sídlilo (TRANTINA 2005) velitelství finanční stráže, kterému podléhala jednotlivá oddělení v okolních obcích, a četnické komando. Město mělo již zavedeno elektrické osvětlení (mimo okolní obce a předměstí), vodovod a částečnou kanalizaci. V čistých vodách místních potoků se drželi pstruzi a místy i raci. Koryta potoků protékajících městem byly obezděny kamennými stěnami. Obyvatelé byli zaměstnáni převážně v průmyslu a obchodu. Existovalo zde téměř dvacet textilních firem, produkujících bavlněné samety, oděvní látky, flanely ad. V průběhu let se firmy rozšiřovaly nebo vznikaly nové. Takovéto prostředí vytvářelo prostor pro zdravou konkurenci. Zajímavý konkurenční boj nabídla výroba hadrů na vytírání, kterému se věnovalo několik výrobců. Jeden z nich uvedl na trh výrobek se siluetou hrocha a nápisem „Saju jako hroch“. Tento model dosáhl velké obliby u zákazníků. Ostatní výrobci zvolili strategii vyplacení náhrad za ukončení výroby tohoto modelu.

Podmínky (TRANTINA 2005) ve zdejších továrnách byly na tehdejší poměry přiměřené. Pracovní doba začínala na 12 hodinách, často se stávala i vícehodinovou. Pracovní byly i soboty. Řemeslníci a tkalci na ručních stavech se museli přizpůsobovat strojové výrobě. Zemědělství zaměstnávalo převážně občany z okolních vesnic. Nepříliš úrodná půda byla vhodná k pěstování brambor, ovsa a lnu. Význam (TRANTINA 2005) okresního města dokládaly kvalitně vytvořené silnice spojující Šluknov s okolními městy. Ke konci 19. století přivedla železnice do obce první vlaky. V roce 1904, díky chytrému podnikatelskému nápadu, se mění provizorní ubytovny pro italské traťové dělníky na vyhledávané turistické středisko s možností příjezdu vlakem (dnes Karlovo údolí, dříve Karlthal). V poklidné době před první světovou válkou se obyvatelé sdružovali hlavně v zájmových spolcích a mezi nejoblíbenější činnosti místních obyvatel patřila pěší turistika spojená s výlety do přírody.

5.7.2 První světová válka

Začátek první světové války přinesl mezi obyvatele Šluknova především nadšení. To však opadávalo s přibývajícím počty padlých (památník padlým u Křížové cesty). Kupní síla rakouské měny klesala. Nedostatky v zásobování nejednou znamenaly tzv. hladové bouře. Místní vojenský lazaret plnil nedaleký hřbitov vojáky (dnes v horní části hřbitova dřevěné kříže padlých). Takováto situace podporovala sílící nacionální tendence. Místní občané se začínali obracet s prosbami o pomoc na sousední německý stát. V dubnu 1918 (TRANTINA 2005) město Šluknov zaslalo žádost německému císaři, v níž upozornilo na možné nepokoje z důvodu nedostatku potravin v obci a přilehlém okolí.

5.7.3 První republika

Na vyhlášení Československa reagovali hned 29. října němečtí poslanci z českých zemí prohlášením o odtržení pohraničních oblastí. Šluknov tak připadal do tzv. Deutschböhmen. České posádky, zaměstnanci a úředníci byli odesíláni do vnitrozemí. Hned následující den, 30. října, obsadili čeští vojáci místní nádraží a úřady, čímž ochladili nacionalistické vášně německého obyvatelstva. Čeští vojáci následně během listopadu obsadili i okolní obce a města, což na začátku prosince znamenalo faktický konec Deutschböhmen. Do výběžku byla dosazena česká správa.

Čechů ve městě žilo pouze mizivé procento. Byli zaměstnání převážně jako státní úředníci, finanční stráž, četnictvo atd. V roce 1921 bylo ve výběžku jen 2,6 % obyvatel československé národnosti. V roce 1920 (TRANTINA 2005) žilo přímo ve Šluknově pouze 93 občanů československé národnosti. Následné roky znamenaly růst počtu Čechů ve městě. Začali pracovat v místních továrnách (TRANTINA 2005) a v roce 1935 jich zde žilo již na 250. Šluknovský okres byl vysoce průmyslový. Bylo zde (VLČEK 1971) 197 továrních celků a 700 obchodů a živností. Ve třicátých letech jako téměř v celém pohraničí roste politický význam Henleinovy strany SdP. V roce 1938 tato strana vyhrává obecní volby. V průběhu roku 1938 se stupňují požadavky sudetských Němců a tlak Německa na československou státnost (požadování autonomie pohraničí atd.). Reakcí československé vlády je částečná mobilizace, jež situaci krátkodobě uklidňuje. V září však tlak henleinovců a nacistického Německa vrcholí. Během léta (BENEŠ 2006) dochází k podminování přístupových cest, do města ze sousedního Německa, Stráží obrany státu. Podminovány jsou i cesty dále do vnitrozemí a tyto objekty jsou nepřetržitě hlídány jednotkami Sos. Záříjovou všednodenností se staly demonstrace německého obyvatelstva v ulicích Šluknova spojené s provoláváním nacistických hesel. Jednotky Stráže obrany státu dostaly rozkaz násilně nezasahovat. 22. září dostaly jednotky rozkaz stáhnout se z výběžku. Na pár místech (kopec nad Královstvím, železniční stanice Valdek) se svedlo několik přestřelek. Některé jednotky byly dokonce zajaty a výběžku se zmocnili němečtí povstalci.

Konec září přináší Mnichovskou dohodu a odtržení československého pohraničí ve prospěch Německa. Většina českých obyvatel odešla do vnitrozemí. Ve městě (TRANTINA 2005) zůstalo jen 18 českých rodin, většinou starousedlíků ve smíšeném manželství. První říjnový den byl Šluknov obsazen německým wehrmachtem a 4. října byly pořízeny jedny z asi nejkontroverznějších fotografií v historii města. Plné náměstí lidí, kteří se zdviženou pravicí zdraví otevřený vůz. V tomto voze městem projíždí německý kancléř, Adolf Hitler. Lidé spontánně tento okamžik oslavují a svého „osvoboditele“ z československého područí vítají. Tentýž den (TRANTINA 2005) proběhlo referendum za připojení k Říši, proti hlasovalo pouze 9 lidí.

5.7.4 Druhá světová válka

Válečné období druhé světové války připomínalo atmosféru té první. Obyvatelstvo přivítalo vyhlášení války s nadšením. To bylo postupem času vystřídané nepřijemným vystřízlivěním. Odvody do Wehrmachtu, přidělový systém, špatné

zásobování či snižování platů. Výroba se podřídila válečným potřebám. Šily se stejnokroje, vyráběly se součástky do letounů. Od roku 1943 bylo do výroby nasazeno všechno schopné obyvatelstvo. V okolí Židovského vrchu (TRANTINA 2005) byl zřízen pracovní tábor pro belgické zajatce, kteří zde pracovali v okolních továrnách. V posledních dnech války zasáhlo město bombardování s mnoha mrtvými a několika zničenými budovami. Devátý a desátý květen roku 1945 (KUČERA 2008) přinesly díky polskému pěšímu pluku obsazení výběžku a faktický konec války nejen ve městě. Správu města převzal sovětský kapitán Jegorov.

5.7.5 Poválečné události

Po obsazení města se místní obyvatelé uzavírali v domech s vyvěšenými bílými vlajkami. Po celém městě byly k nalezení odhozené zbraně a munice. Místní prominentní občané (vlastníci továren, funkcionáři ad.) opustili město s ustupující armádou. Konec války znamenal prakticky zastavení života ve městě. 12. května (TRANTINA 2005) dorazil do města partyzánský oddíl, který se později přejmenoval z „Národní mstitelé“ na „Revoluční gardu“. Úkolem gardistů bylo především hlídat sklady potravin, obchody, zajištěný národní majetek atd. Zásobování znamenalo velký problém. Místní zemědělské usedlosti byly opuštěné a o dobytek se nikdo nestaral. Zemědělci se tak stávali členové místní vojenské jednotky. Dalšími pak nově přicházející osídlenci z vnitrozemí. Se zemědělstvím pomáhaly vojenské zálohy a studentské brigády.

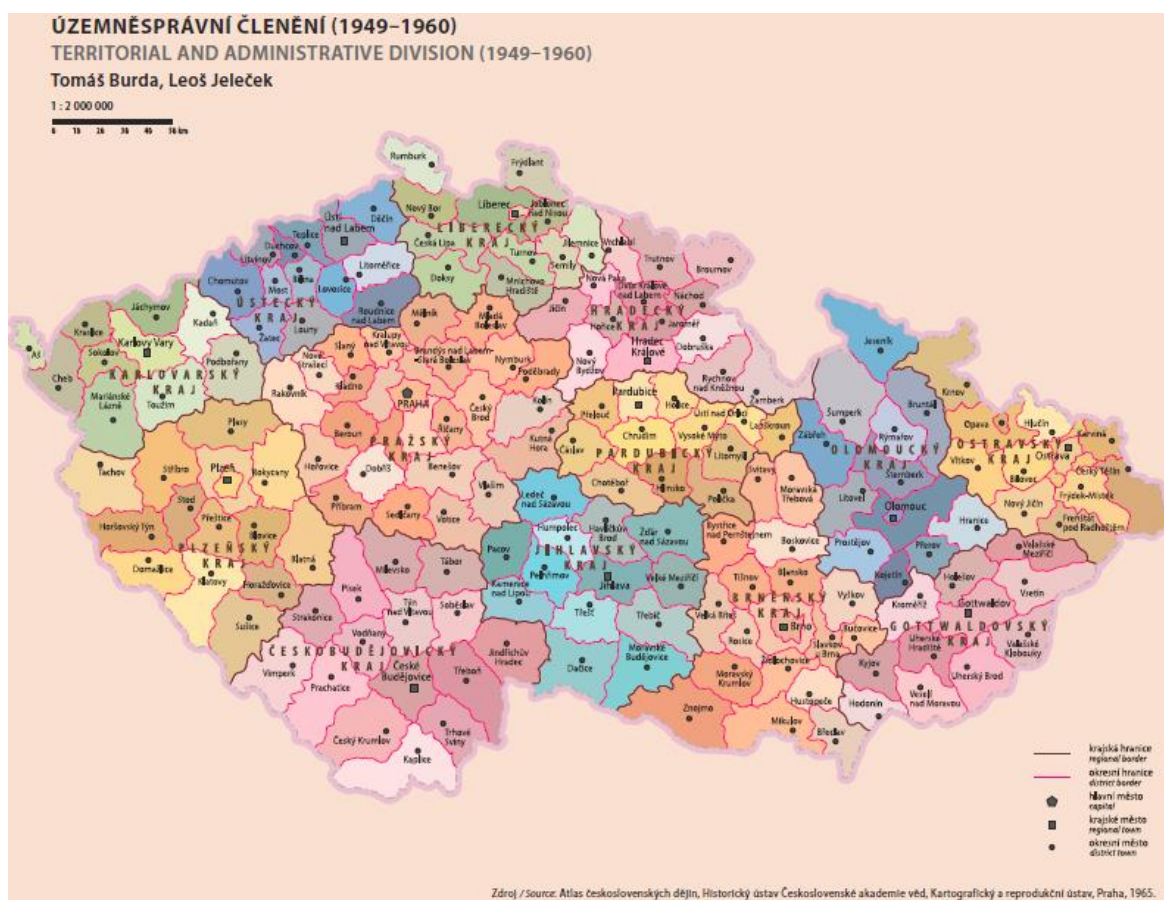
Od května do srpna 1945 (STANĚK 1992) probíhal tzv. „divoký odsun“ sudetských Němců. Toto období bylo provázeno často násilím až nelidskostí, mnoho obyvatel německé národnosti zemřelo. Poté následoval tzv. organizovaný odsun, řízený státními orgány. Z původních 6000 Němců (TRANTINA 2005) ve Šluknově bylo do roku 1946 odsunuto přes 5500. Již během roku 1945 začali proudit do výběžku noví osídlenci, kterým byla přidělována půda do výše 15ha (TRANTINA 2005). Mezi novými občany města se nenacházeli jen poctiví dělníci a zemědělci, ale také lidé mravů jistě nízkých, které lákal především opuštěný a špatně hlídáný majetek původních vlastníků. Velmi častými výjevy byli ulicemi proudící lidé s pytli a kufry. Zavazadla si však přiváželi prázdná a teprve drancováním opuštěných stavení je plnili. Přeplněné vlaky směřující do města mohly svědčit o příchodu nových obyvatel, avšak tentýž den podobně přeplněné vlaky také odjížděly z města. Uloupený majetek tak byl odvážen do vnitrozemí. O volně dostupné majetky se nezajímali jen čeští obyvatelé, ale také původní majitelé, případně přeshraniční kořistníci. Pašovalo se zboží, převáděl se dobytek. Finanční stráž

hlídající hranice se nejednou dostávala do přestřelek s pašeráky. Tyto potyčky na hranicích někdy končily i smrtí. Postupem času se místní poměry ustálily. Začaly se přejmenovávat obce a ulice českými názvy. Vznikaly odborové organizace, byl založen hasičský sbor a Sokol. Doosídlování probíhalo i následující roky. Mnoho nových obyvatel se vrátilo zpět do vnitrozemí. Některé pohraničí lákalo pouze vidinou zbohatnutí. Někteří z nových osídlenců, kteří bývali bezzemky, si v poválečné době zlepšili svoje sociální postavení. Následná kolektivizace a socializace (KASTNER 1996) znamenala ztrátu nově nabytého majetku, a proto se opětovně vraceli do vnitrozemí.

5.7.6 Komunistický režim

Únorový převrat, tak jako v celé republice, (VLČEK 1971) znamenal ustanovení Akčních výborů, zakládání Lidových milic (v závodě Elektrosvit v počtu 40 mužů) a další „novinky“. V roce 1949 došlo ke sloučení okresů Šluknov, Rumburk a Varnsdorf v jediný se sídlem v Rumburku (obr. *Územně správní členění 1949–1960*). A v roce 1960 byl vytvořen rozlohou a počtem obcí ještě větší okres se sídlem v Děčíně (obr. *Územně správní členění 1960–1990* (v roce 1990 a v letech následujících došlo k několika úpravám, které se však nedotkly okresu Děčín)).

Obrázek 4: Územně správní členění 1949–1960

(Atlas československých dějin, 1965)

Ve výběžku se kolektivizovalo a vytvářely se JZD. V průmyslové výrobě docházelo k reorganizacím. Jeden z nejrozsáhlejších závodů ve městě (VLČEK 1971), Elektrosvit (od roku 1953 až do dnes Topos, předtím podnik na samet Wilhelma Webera), který zaměstnával téměř 400 pracovníků, byl postupně přesunut na Slovensko. Šluknov zasáhlo zavádění nové výroby bez dřívější tradice (pekařské, cukrářské stroje a další). Centrální řízení výroby znamenalo zánik pro některé podniky (pilařský závod) nebo jejich spojení (textilní továrny). Výrobní sortiment byl zúžen.

Obrázek 5: Územně správní členění 1960–1990

(zdroj: CHROMÝ 2009)

Státní hranice hlídala finanční stráž, později pohraniční stráž. V padesátých letech (VLČEK 1971) došlo k zatarasení hranic pomocí ostatných drátů. Bylo vytyčeno hraniční a zakázané pásmo. Budovy v blízkosti hranic byly bořeny.

I přes snahu státní moci dosídlit pohraničí, k úplnému doplnění obyvatel nikdy nedošlo. Z toho důvodu mnoho domů a budov chátralo. Následně byly bourány a rozprodávány jako stavební materiál. Došlo i např. k demolici celé obce Fukov (JOZA 2000), spadající pod Šluknov, která ležela ve výběžku do německého území. (Tabulka – Vývoj počtu domů ve Šluknově).

Tabulka 2: Vývoj počtu domů ve Šluknově

Rok	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Počet domů Šluknov	1604	1791	1825	1966	2036	2110	2258	2179	1234	1173	1057	1153	1166

(ČSÚ 2007)

Rok 1968 nepřinesl uvolnění pouze do větších měst, také Šluknov byl zasažen Pražským jarem, i když v menší míře. Po „přátelském“ vstupu vojsk Varšavské smlouvy se i ve Šluknově objevila veřejná shromáždění s „kontrarevolučními“ nápisy. Normalizace přinesla reorganizace, stranické čistky a prověrky. Opakovaně byl zrušen místní sokol a skaut.

Firmy Bytex a Benar reprezentovaly textilní průmysl ve městě. Strojírenský průmysl představoval podnik Topos. Došlo k větší modernizaci těchto výrobních prostor (VLČEK 1971). Jako další pokus o doosídlení pohraničí se dají nazvat praktiky státní moci, spojené právě se sedmdesátými lety. Do města byly za práci lákány převážně polské dělnice, které velmi často v kraji zůstávaly a zakládaly rodiny. Muže velmi často nacházely mezi vojenskými odvedenci, kteří byli posíláni do nedalekých kasáren. Podobným směrem se vyvíjely vztahy mezi mladými chlapci, studujícími na lesnické škole, a mladými děvčaty, studujícími na místní zemědělské škole. Nastalá bytová krize (TRANTINA 2005) byla řešena výstavbou sídliště s panelovými byty. Nedaleko sídliště byl vybudován sportovní areál. Toto období by se v nadsázce dalo označit jako „zlatá sedmdesátá“ pro mladé lidi ve městě. Velmi často se pořádaly kolektivní akce, plesy, brigády apod. Došlo k modernizaci místních škol, které doplnily dvojce jesle a tři mateřské školky. Občanská vybavenost byla rozšířena o zdravotní středisko. Město bylo propojeno s Prahou, Děčínem a Ústím nad Labem přímými spoji. Síť maloobchodů vystřídal moderní samoobslužné prodejny, lékárny a železářství. Idylický život jistě narušovaly nedostatky v zásobování a širší sortimentu. Všechny tyto změny znamenaly růst počtu obyvatel (viz Tabulka – Vývoj počtu obyvatel Šluknova). Rekreační rybník, dokončený také v tomto období výstavby, byl po několika letech zdevastován. Z důvodu znečištění vod místních rybníků nebylo doporučeno koupání. Konec 70. let byl ve znamení růstu nejen počtu obyvatel, ale také růstu kriminality (TRANTINA 2005). Převažovaly hlavně přestupky způsobované požíváním alkoholu – výtržnosti, vandalismus, nepořádek, hrubé chování v restauracích. Často byly pachateli přestupků místní Romové (TRANTINA 2005), kteří byli do města přesídleni převážně ze Slovenska.

Konec „zlatých sedmdesátých“ se vyznačoval hlavně ekonomickými problémy a nedostatky v zásobování. Základní potřeby jako káva, čokoláda či benzín zdražovaly. Kritická situace nastala při problémech s dodávkami paliv. Docházelo k omezení dodávek elektrické energie, redukci TV vysílání a pouličního osvětlení. Často vzpomínané jsou tzv. uhelné prázdniny. Mezi další negativní vlivy, ovlivňující život

občanů, patřila zhoršující se ekologická situace ve městě a okolí, znečištěné vody, přibývající černé skládky, intenzivní kamionová doprava a odstřely v blízkém kamenolomu. Dle pamětníků docházelo na konci osmdesátých let k přeletům letadel z NDR, jež vypouštěly zápachající látky nad českým územím. Roku 1980 (TRANTINA 2005) byla k městu připojena poslední samostatná obec – Království. Od tohoto roku ve městě ubývalo obyvatel. Tento trend se zastavil až na počátku devadesátých let.

5.7.7 Sametová revoluce

Události 17. listopadu (TRANTINA 2005) dorazily do Šluknova s desetidenním zpožděním. Až 27. listopadu se konala ve městě stávka, na které se podílelo několik desítek studentů a šluknovských obyvatel. Po návštěvě pražských studentů došlo k výměně zastupitelů na městském národním výboru. Po celém městě se odstraňovaly symboly pojící se s padlým režimem.

5.7.8 Od revoluce do dneška

Léta devadesátá provázely rozprodej státního majetku – do té doby všechny výrobní podniky byly státním majetkem. Sídliště bylo prodáno do soukromých rukou. Také továrny byly privatizovány a získaly tak soukromého vlastníka. Většina výroben byla nakonec v následujících letech uzavřena (Bytex, Benar, Cepol), což způsobilo velký pokles pracovních míst. K 31. 12. 2012 činila nezaměstnanost ve městě 20 % (VALENTOVÁ 2010). Občané města se nesetkávali pouze s negativními dopady porevolučních let. Došlo (G2 STUDIO 2009) k výstavbě nových bytů, plynofikaci většiny města, vytvoření centrální stoky nebo otevření přechodu Rožany-Sohland pro motorová vozidla.

Ze socio-demografického průzkumu (VALENTOVÁ 2010), formou dotazníkového šetření mezi obyvateli Šluknova roku 2010, vyplynula věková a vzdělanostní struktura respondentů, spokojenost s podmínkami života ve městě (volnočasové aktivity, úroveň služeb, možnost získání zaměstnání či kvalita životního prostředí). Mezi největšími negativy se objevil nedostatek práce (22,1 % respondentů) a nepřizpůsobiví občané (19,2 %). Třetím v pořadí, co se týče negativ, se objevila kriminalita a drogy (8,2 %).

Z 18 panelových domů patří 14 soukromému vlastníku. Rok 2010 (RYCHETSKÁ 2010) přinesl další změnu majitele této velké části sídliště. Tato změna

je doprovázena téměř okamžitým nátlakem na úhradu nedoplatků, doprovázené nesrovnalostmi ve fakturaci tepla, teplé užitkové a pitné vody. K tomu se přidala vysoká vyúčtování služeb, což se stalo předmětem různých trestních oznámení. Nastalé podmínky přinutily velký počet nájemníků i majitelů bytů k odstěhování ze sídliště. Do uvolněných bytů nový majitel nastěhoval většinou tzv. nepřizpůsobivé občany z různých částí výběžku i ze vzdálenějších měst (Most, Ústí nad Labem, Česká Lípa). Noví obyvatelé (RYCHETSKÁ 2010) jsou ve většině případů bez zaměstnání, stálých příjmů a na sociálních dávkách. V prosinci 2010 opět dochází k převodu obchodních podílů sídliště. Během roku 2011 (RYCHETSKÁ 2011) přichází do města přibližně 200 Romů, převážně z vyloučených lokalit Ústeckého kraje. V tomto období roste majetková trestná činnost, ve většině případů spojená se zvýšenou cenou výkupu kovů. Neklidná situace na sídlišti je ze strany města řešena zřízením služebny městské policie přímo v jednom panelovém domě. Město nemá žádnou možnost, jak zasáhnout do toho, kdo se stane nájemníkem bytů. Častou situací (RYCHETSKÁ 2011) je příchod nových nájemníků na městský úřad, kde předkládají nájemní smlouvu a získávají tak trvalý pobyt. Stanou se obyvateli města a po delší době, kdy neplatili nájem, mají být vystěhováni. Jako o občany s trvalým pobytem ve městě, se místní úřad musí postarat o náhradní bydlení.

Podobná situace postihla většinu měst ve výběžku. V podstatě celý výběžek je sužován vysokou nezaměstnaností, velkým počtem nepřizpůsobivých občanů a zvýšenou kriminalitou. Tyto faktory byly v socio-demografickém šetření (VALENTOVÁ 2010) uváděny jako největší problémy ještě před rokem 2011. Zvýšení těchto faktorů v následujících letech vyvrcholilo demonstracemi v ulicích měst, ke kterým došlo po eskalaci nálad mezi majoritou a minoritou, díky několika trestným činům ze strany minority. Zajímavostí je, že od názvu města Šluknov se odvozuje mediální pojmenování těchto demonstrací – „*Nepokoje na Šluknovsku*“ – přičemž žádná z velkých demonstrací se přímo ve městě neodehrála a ani žádný trestný čin, připisovaný vyhocení situace. V tomto neklidném období je do výběžku nasazeno 50 policistů speciálních pořádkových jednotek. Dochází (RYCHETSKÁ 2012) ke zklidnění situace a snížení trestných činů a přestupků. Poslední roky jsou spojeny s vysokou fluktuací obyvatel. Tento trend je patrný na častých příchodech a odchodech nových žáků místní základní školy.

6 Vybrané příběhy osob a budov

6.1 Osobnost Josefa Vohradského

Text o Josefu Vohradském je převážně složen z výpovědí českých pamětníků (případně potomků lidí, kteří se s Josefem Vohradským setkali), ze setkání v 90. letech zaměstnanců a žáků místní základní školy s paní Marií Vohradskou a dále pak z dopisů jeho manželky Marie Vohradské zaslané šluknovské základní škole, se kterou udržovala korespondenční komunikaci po mnoho let. Díky tomu je text často citově zabarven a může se zdát, že Josef Vohradský je vyličován jen v nejlepším. Dle mého názoru si to však pan Vohradský jistě zaslouží. Vystává otázka, jak by Josefa Vohradského vyličili bývalí němečtí obyvatelé.

Narodil se 25. ledna 1902 v Háji u Příbrami. Pocházel z hornické rodiny, což se později projevilo v jeho tvrdé povaze. Byl to velice bystrý žák, a proto byl dán na studia do Příbrami. Stal se učitelem. Nejprve působil na Mělnicku a v roce 1926 přesídlil do města Šluknova (Schluckenau). Odtud roku 1935 přešel na měšťanskou školu v České Lípě, kde byl jmenován kulturním referentem. Byl velice aktivní v Českém muzejním spolku pro kraj českolipský. Svými vlastivědnými články přispíval do časopisu „Bezděz“. Za protektorátu byl r. 1939 přeložen do Klatov ve funkci kulturního referenta. V Klatovech vydal spis „Pošumavím k Chodsku“, který vyšel v roce 1940.

Roku 1926 byl J. Vohradský jmenován do Šluknova, jako řídící učitel tamější jednotřídní české obecné školy. Tehdy škola neměla vlastní budovu, a proto třídu umístili v přízemí německé měšťanky, dnes základní školy J. Vohradského. Menšinové školy byly udržované státem na rozdíl od škol ve vnitrozemí, které spravovaly okresy a obce. Šluknov (TRANTINA 2005) měl v roce 1921 z celkových 5 211 obyvatel pouze 93 obyvatel československé státní příslušnosti. Děti pocházely většinou z rodin státních zaměstnanců a některé i z tzv. smíšených rodin. Ve Šluknově stačil tedy počet dětí pouze na jednotřídku. Třídu navštěvovaly děti od 1. do 8. školního roku. Výuka probíhala nejednotně. Učitel jednotřídky byl zároveň i správcem školy.

Josef Vohradský byl příkladem dobrého, laskavého a obětavého člověka. Svým vlastním nadšením dokázal ovlivňovat ostatní občany, žijící vedle něho. Byl vynikajícím řečníkem, člověkem přímé a otevřené povahy. Ve Šluknově vybudoval knihovnu, do které dal svých 300 cenných knih. Součástí byla i vybavená čítárna.

Působil též jako jednatel „Národní jednoty severočeské“ a byl činný v „Okresní péči o mládež“. Pomáhal sociálně slabším, čímž velice povznesl náš kraj. Pomáhal zejména dětem, které velice miloval.

Každým rokem se pořádaly oslavy osvobození vlasti dne 28. října a narozeniny prezidenta T. G. Masaryka – 7. března. Součástí těchto oslav byly různé akce nejen pro děti, ale i přednášky na aktuální témata, koncerty našich známých skladatelů a slavnostní proslovy, roku 1930 podané J. Vohradským. O nedělích se pořádali besedy se zpěvem, rozhovory o české literatuře a českých dějinách. Umět naslouchat druhým, pomoci v závažných situacích bylo nesmírně důležité pro utváření české menšiny, pro její osobní, ale hlavně národní sebevědomí.

J. Vohradský byl též vyznavatelem sokolské tradice a celý jeho život se vlastně řídil základními sokolskými myšlenkami. Proto se podílel na založení Sokola ve Šluknově a sám v něm byl cvičitelem. Zorganizoval také vznik sokolského hřiště. Pořádal různá sokolská vystoupení. Po vybudování hřiště byly kolem vysázeny mladé lípy, které symbolizovaly češství. Tyto lípy bohužel na podzim r. 1935 podřezali henleinovci. J. Vohradský v Sokole pracoval až do své smrti.

Rokem 1935 skončilo působení J. Vohradského ve Šluknově, který přešel do České Lípy. Velmi činným byl v Českém muzejním spolku pro kraj českolipský. Byl si vědom důležitosti poznávání a chápání minulosti vlastního národa. V časopisu „Bezděz“ publikoval následující články: „Nejsevernější česká menšina ve Fukově“, „Nejpřednější úkoly osvětové práce v pohraničí“, „Geologický nástin Rumburska a Varnsdorfska“ a mnoho dalších stručnějších článků. V r. 1938 vydal muzejní spolek jeho informativní spis „Rumbursko a Varnsdorfsko“, kde popsal krásy a geologické zajímavosti našeho kraje. Celý náklad tohoto díla se ale dostal do rukou Němců. Zachránil se pouze jediný výtisk.

Žena J. Vohradského, paní Marie Vohradská, poznala svého muže ve 20 letech ve Šluknově, od r. 1934 vyučovala na dívčí měšťance v České Lípě. A roku 1939 přišla se svým mužem do Klatov v západních Čechách, kde manželé spolu snášeli další osud. Měli dva syny.

V Klatovech J. Vohradský pokračoval ve svých aktivitách. Věnoval se zejména péči o české knihovny. Snažil se posilovat lid v době těžkého utrpení. Jako kulturní referent uspořádal poměry v knihovnictví. Jeho obvod sahal od Plzeňska až k Prácheňsku. Tyto činnosti ocenilo i Ministerstvo školství, když ho jmenovalo zemským osvětovým

inspektorem in memoriam. Roku 1946 věnoval Masarykův lidový chovný ústav a Ministerstvo školství jeho synům krásné knihy. V Klatovech vydal Vohradský další spisy, které popisují krajinu a kulturu Klatovska, Sušicka, Strakonicka a Domažlicka.

V době těžkého násilí, které bylo páčáno nad naším národem, se nalézala u J. Vohradského zbraň a zápisky proti Němcům. Byl zatčen, týrán a ukrutně bit, aby prozradil své spolupracovníky, nikoho však neprozradil. V den před vyhlášením rozsudku byl přiveden do Strakovy akademie před soud. Josef Vohradský si otevřel okno a vrhl se z 2. poschodí na dlažbu. Po několika hodinách svým zraněním podlehl. Den před svou smrtí napsal ještě tajný dopis své paní. J. Vohradský umírá 6. 12. 1943.

Celý svůj život věnoval tento muž práci, která ho ale zcela naplňovala. Byl to vlastenec prodchnutý skutečným humanismem. Jeho osobnost mnohé naučila, že ne slovy, ale činy je třeba dokazovat, jak utvářet nového, dobrého člověka, jak soustavně pěstovat v lidech národní hrdost, neboť ta nevzniká ze dne na den. Po válce byl exhumován, spálen a jeho desku můžeme shlédnout v urnovém háji v Klatovech. 15. 9. 1946 mu sokolská jednota ve Šluknově odhalila na šluknovské Sokolovně pamětní desku. Roku 1946 byl jmenován čestným občanem města Šluknova in memoriam a zároveň čestným členem Muzejního spolku pro kraj českolipský. Roku 1950 mu ministr vnitra Československé republiky udělil Pamětní odznak druhého národního odboje „in memoriam“.

28. října 1991 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy propůjčilo Základní škole ve Šluknově čestný název „Základní škola Josefa Vohradského“ a tím ho na věčnou památku, jako českého učitele, který se v letech 1926–1935 významně podílel na českém školství a kultuře v naší nejsevernější části republiky – na Šluknovsku, jmenovalo opět jeho čestným občanem in memoriam.

6.2 Osud rodiny Bienertových

Osudy sourozenců Bienertových jsou rekonstruovány opět hlavně z informací od pamětníků této významné rodiny, ze vzpomínek místních policistů a také z internetových zpravodajských zpráv (HAB 2013, PRCHAL 2003).

Dějinný vývoj neklidného dvacátého století zasahoval do osudů obyvatel nejsevernějšího města dnes České republiky. Speciálním příkladem pohnutého vývoje dějin mohou být bratři Bienertovi. Sudetští Němci narození ve Šluknově. Starší Eduard

(1909) a František (1911) byli součástí vážené šluknovské rodiny. Mladší František byl vystudovaný textilní inženýr, který v době druhé světové války narukoval do německého wehrmachtu a působil hlavně v Africe s hodností major. Spíše než vojákem byl se svojí znalostí několika světových jazyků povoláním překladatel. O dva roky starší Eduard z důvodu zdravotních problémů nemohl narukovat a během války působil v Drážďanech v místní kartotéce.

Odborně vzdělaný Ing. František Bienert a jeho sestra Alžběta nebyli součástí odsunu německých obyvatel z Československa po druhé světové válce. Eduard odsunut byl. František s Alžbětou zůstali v rodném domě, kde je František často tajně navštěvoval. Při vytváření zátarasů na hranicích v roce 1953 se Eduard nachází u svých sourozenců a v podstatě přes noc se mu uzavírá cesta zpět do Německa. Na půdě domu si vytváří úkryt, kde se skrývá dalších přibližně 10 let. Dům opouští na krátké chvíle pouze v noci. A kvůli přidělovému systému se o potraviny musí sourozenci dělit. Hlavní zálibou Františka je především turistika po okolí města. Ve svém volném čase organizuje výlety, přednášky a další podobné akce, kterými přispívá k povědomí o místní kultuře a krajině. Svým přístupem předává nejen svoje znalosti, ale především svoji lásku ke kraji. Eduard mezitím ve svém úkrytu studuje regionální realie a pomáhá bratrovi plánovat výlety do okolí. Když v roce 1962 postihl sousední stodolu požár, přispěchal i ukrytý Eduard, aby pomohl s hašením. Místní hasiči přítomnost neznámého ohlašují a dům Bienertových je prohledán. Eduard je ve svém úkrytu objeven. Po vysvětlení své situace nebyl poslán do vězení, jeho trest byl již „odsezen“ téměř deset let trvajícím životem v úkrytu. Mohl se tak opět zapojit do veřejného dění ve městě. V podstatě okamžitě se připojuje, již oficiálně, ke svému bratru v organizaci akcí pro místní obyvatele a hlavně mládež. Úročí tak své nabyté znalosti, které získal studiem na půdě domu. Jedním z dětí, které navštěvují aktivity pořádané Bienertovými je i Michal Bílý (1958). Jeho rodina přišla do Šluknova v době poválečného osidlování pohraničí. Osudy bratrů Bienertových a Michala Bílého se po letech zásadně střetly v noci z 15. na 16. září roku 1990. Michal Bílý se tu noc vydal loupit do domu Bienertových. Při loupeži byli spící bratři hlukem probuzeni a šli se podívat do přízemí domu, odkud se hluk ozýval. Nezvaného hosta překvapili, ten zareagoval útokem s kladivem v ruce. František zemřel na místě po velkém počtu úderů kladivem. Eduard zemřel po několika dnech v nemocnici. V domě se našly otisky a další stopy. A na oblečení Michala Bílého krev bratrů. Ten se v první chvíli k činu doznal, následně však svoji výpověď odvolal a tvrdil, že do domu přišel sice krást, ale bratry našel

již v tratolišti krve. Soud dal obviněnému za pravdu a zprostil ho obvinění. Spravedlnosti bylo učiněno za dost až v roce 2003 (PRCHAL 2003), kdy došlo k obnově procesu a spravedlivému potrestání. Michal Bílý, v té době již 14 krát trestaný, byl za vraždu odsouzen.

Obrázek 6: Památník sourozenců Bienertových

(zdroj: mesto-sluknov.cz)

6.3 Areál CEPOL CZ

V areálu bývalé výroby CEPOL CZ se od dvacátých let nacházela mechanická tkalcovna na výrobu textilních řemenů a hasičských hadic po továrníku (Heinrich a Fischer). Po druhé světové válce až do roku 1948 spadala výroba pod Národní správu a přejmenovala se na Technolen. Ten byl následně částečně přesídlen do Lomnice nad Popelkou. Po zrušení závodu Technolen se prostory rozšířily a upravily a v areálu se usadil závod Centroflor (VLČEK 1971), zabývající se výrobou polystyrenových tvarovek a zčásti i umělých květin. V 70. letech došlo k rozšíření o další dvě prostorné haly. Objem výroby polystyrenových výrobků se zněkolikanásobil. Po revoluci byl podnik zprivatizován a pod novým názvem CEPOL CZ se dále zabýval výrobou polystyrenových

výrobků. Továrna během let doznala úpadku, až byla uzavřena úplně. Dnes se v prostorách bývalé továrny nachází parkovací a skladové prostory soukromé firmy.

6.4 Budova bývalé sokolovny

Budova byla postavena roku 1901 svépomocí místními německými obyvateli jako Turnhalle. Sloužila k tělovýchovným, kulturním a společenským akcím. Po druhé světové válce se budovy ujala místní tělocvičná jednota Sokol. Místo zrušeného Sokola (VLČEK 1971) byly při textilních závodech v padesátých letech vytvořeny dvě tělovýchovné jednoty TJ Spartak a TJ Jiskra. Sokolovna, jak zní zažitý název budovy, byla i nadále využívána k tělovýchově, velkým tanečním zábavám a oblíbeným maškarním plesům. V roce 1982 byla chátrající budova uzavřena. V průběhu let docházelo k malým úpravám na stále více chátrající budově, hlavně kvůli nebezpečí úrazu. Dnes je přední část budovy využívána jako sídlo Státní sociální podpory.

7 Dotazníkové šetření

7.1 Vytvoření dotazníku

Pro zjištění úrovně znalosti lokální historie Šluknova žáky devátého ročníku (jedná se pouze o vzorek (case study) – jedna třída o 19 žácích), jsem vytvořil pro žáky 9. A, kterou jsem ve školním roce 2015/2016 vyučoval předmět zeměpis, dotazník se základními otázkami týkajícími se historie Šluknova ve 20. století. První testování proběhlo před začátkem výuky zmíněného období v předmětu dějepis (dle ŠVP se s tímto tématem poprvé setkávají až v hodinách dějepisu právě v devátém ročníku). Druhé testování, stejným dotazníkem, proběhlo po ukončení tematického celku, zabývajícího se dějinami období první poloviny 20. století. Žáci se do té doby nesetkali s tematickou výukou daného období. S lokální historií tedy měli jen útržkovité znalosti z různých předmětů, kde se o tomto období nevyučovalo systematicky. Další znalosti mohli získat z různých zdrojů – např. rodina, novinové články, případně četbou knih – tedy na škole primárně nezávislých. Moje očekávání úrovně znalosti lokální historie, proto bylo nízké až mizivé.

7.2 Vybrané otázky ze zmíněného dotazníku a odpovědi žáků:

Tabulka 3: Osobní informace respondentů (věk a délka života ve Šluknově)

Počet dotazníků	19
Věk	
0-15 let	19
celkem	19
Délka života ve Šluknově	
0-5 let	3
6-15 let	16
celkem	19

(zdroj: vlastní šetření)

Předpokladem pro větší znalost místní historie bylo delší období života rodiny ve městě. Z dotazníků je patrné, že 16 dotazovaných žije ve Šluknově déle než 6 let, tedy téměř celou svoji školní docházku. Přičemž 20 rodičů je původem ze Šluknova (ve 13 rodinách je minimálně jeden a v 7 případech oba rodiče ze Šluknova). 13 rodin je tedy spjato se Šluknovem ve dvou generacích. Tabulka místa původu prarodičů ukazuje 12 rodilých prarodičů (jedná se o 7 rodin, kdy je alespoň 1 prarodič ze Šluknova). Se Šluknovem ve třech generacích je tedy spjato, alespoň jedním členem, 7 rodin. Z dotazníků vyplynulo, že žádná z rodin není původem ze Šluknova z předválečných let.

Tabulka 4: Místo původu respondentů

Místo původu	
Sluknov	16
Sluknovský výběžek	1
Ustecko	2
celkem	19

(zdroj: vlastní šetření)

Tabulka 5: Místo původu rodičů respondentů

Místo původu rodičů	
Sluknov	20
Sluknovský výběžek	9
Ustecko	3
Českolipsko	2
Střední Čechy	2
nezjištěno	2
celkem	38

(zdroj: vlastní šetření)

Tabulka 6: Místo původu prarodičů respondentů

Místo původu prarodičů	
Sluknov	12
Sluknovský výběžek	4
Ustecko	0
Českolipsko	3
Střední Čechy	11
Jižní Čechy	3
Slovensko	1
nezjištěno	42
celkem	76

(zdroj: vlastní šetření)

1. otázka: Jak se město Šluknov nazývalo v 19. století?

Tabulka 7: Odpovědi – název města

název města 19. století	
Sluknov	0
Schluckenau (apod.)	6
Šlukenau	5
nevím	8
celkem	19

(zdroj: vlastní šetření)

Dle odpovědí lze usuzovat, že povědomí o německém původu názvu města mělo 6 žáků. 5 odpovědí „Šlukenau“ může ukazovat buď na neznalost německého jazyka, který se žáci učí od 8. ročníku, a nebo o neznalosti německého původu názvu. Osobně bych se

přikláněl k jiné možnosti. Žáci napsali název města tak, jak ho slyšeli (foneticky), a neřeší, jak se správně píše. Tento problém souvisí s moderní komunikací, kterou mezi sebou děti používají (zkratky, nespisovné výrazy apod.), a v souvislosti s tím, že je nikdo neopravuje, nemají potřebu hlouběji přemýšlet o správnosti psaného projevu. Osm odpovědí „nevím“ vypovídá o neznalosti správného názvu města, případně spojenou s leností přemýšlet. Avšak neuvedení názvu Šluknov ani v jednom případě lze, optimisticky, brát za částečné povědomí o možném vývoji názvu města.

2. otázka: *Po rozpadu Rakousko-Uherska (1918) vzniklo samostatné Československo. V tomto novém státě tvořili většinu Češi a Slováci. Mezi menšiny patřili Němci či Rusíni. Ve Šluknovském výběžku v roce 1921 žilo přibližně 48 000 obyvatel.*

Kolik přibližně obyvatel bylo české (československé) národnosti?

- a) žádný
- b) asi 1 000
- c) asi 10 000
- d) asi 30 000
- e) téměř všichni

Tabulka 8: Odpovědi – Počet Čechů

Počet Čechů ve Šluknovském výběžku mezi válkami	
Žádný	0
asi 1 000	5
asi 10 000	10
asi 30 000	2
téměř všichni	2
celkem	19

(zdroj: vlastní šetření)

Otázka je situována do celého Šluknovského výběžku pro zjištění povědomí nejen o Šluknovu, ale o celém výběžku, kde byla skladba obyvatelstva téměř totožná (drtivá menšina Čechoslováků). 5 správných odpovědí (asi 1 000) a 10 odpovědí (asi 10 000) lze považovat za dobré povědomí o tom, že Čechoslováci tvořili menšinu ve výběžku.

Samozřejmě lze spekulovat o možném „trefení“ odpovědi při vyřazení až přehnané možnosti „žádný“, kdy by menšinou Čechoslováků odpovídala polovina odpovědí (50% možnost).

3. otázka: Jaký příběh je nejvíce podobný realitě meziválečného období?

a) *Češi a Němci žili odděleně ve svých obcích. Např. Češi žili ve Šluknově a Němci v Königswalde (dnešní Království). Mezi sebou se stýkali jen v nejnnutnějších situacích. Němci se tu cítili být doma.*

b) *Ve Šluknově byli Češi a Němci striktně odděleni ulicemi, kdy Němci nesměli za vymezenou ulici do české části města. Dá se říci, že obě národnosti vytvářely vlastní ghetta. Němci se tu cítili jako cizinci najatí na práci.*

c) *Ve Šluknově byli Češi a Němci striktně odděleni ulicemi, kdy Češi nesměli za vymezenou ulici do německé části města. Dá se říci, že obě národnosti vytvářely vlastní ghetta. Němci se tu cítili jako doma, kdy české obyvatele najímali na práci.*

d) *Ve Šluknově žili Češi a Němci pospolu. Češi zaujímali hlavně úřednické funkce (státní úředníci, poštovní zaměstnanci, četnictvo atd.). Češi a Němci uzavírali mezi sebou manželství a vytvářeli smíšené rodiny. Většina cedulí a nápisů ve městě byla psána německy a Němci brali Šluknovsko jako svůj domov.*

e) *Ve Šluknově žili Češi a Němci pospolu. Češi byli hlavními zaměstnavateli místních obyvatel. Češi a Němci uzavírali mezi sebou manželství a vytvářeli smíšené rodiny. Většina cedulí a nápisů ve městě byla psána česky a Němci se cítili na Šluknovsku jako hosté.*

Obrázek 7: Historická mapa

(zdroj: mapy.cz)

Historická mapa nebyla součástí dotazníku a slouží pouze pro ilustraci.

Tabulka 9: Odpovědi – Příběh o soužití

Příběh o soužití	
A	2
B	0
C	4
D	9
E	3
nevyplněno	1
celkem	19

(zdroj: vlastní šetření)

Téměř polovina dotázaných, 9 respondentů, odpověděla správně (*možnost D*). Takový výsledek lze považovat za daných podmínek jako solidní povědomí o historii města. Opět však musím zmínit možné snížení relevantnosti odpovědí z důvodu možného „tipování“ odpovědí. K takovému pochybování mě přivádí další otázky a otevřené odpovědi na ně, viz níže. Většina u této otázky nevedla správnou odpověď a tato otázka, tak lze považovat za hranici znalosti lokální historie (menšina Čechoslováků, ale o jejich životě zde minimum).

4. otázka: Jakým jazykem se za První republiky ve Šluknově dorozumívali lidé na úřadech, v obchodech atd.?

Tabulka 10: Odpovědi – Používaný jazyk

Používaný jazyk	
čeština	1
němčina	13
čeština, částečně němčina	2
němčina, částečně čeština	1
jiný	1
nevyplněno	1
celkem	19

(zdroj: vlastní šetření)

Celkově 16 odpovědí uvádějících němčinu jako jazyk používaný ve Šluknově přináší pozitivní pohled na povědomí žáků o lokální historii. Avšak spojitost Šluknova s německým obyvatelstvem a jejich jazykem je hranicí znalostí žáků. Další otázky (viz níže), které podrobněji probírají dějiny města, již ukazují na omezené znalosti této problematiky.

5. otázka: V roce 1938 byla podepsána tzv. Mnichovská dohoda o odstoupení československého pohraničí Německu.

Jak tato situace byla vnímána v Československu?

Jak tuto událost vnímali obyvatelé Šluknova?

Tabulka 11: Odpovědi – Mnichovská dohoda

Mnichovská dohoda			
ČSR		Šluknov	
pozitivně	1	Většina pozitivně	0
negativně	6	Většina negativně	4
nevím	12	Češi pozitivně	0
		Češi negativně	2
		nevím	13
celkem			19

(zdroj: vlastní šetření)

6. otázka: V roce 1938 byl okres Šluknov jedním z nejprůmyslovějších na severu Čech.

Jak se válka podepsala na obyvatelstvu?

Místním průmyslu?

Zasáhlo válčení město přímo?

Tabulka 12: Odpovědi – Válka v životě občanů

Zásah války do místního života	
válka Šluknov nezasáhla	1
válka zasáhla Šluknov jen okrajově	1
válka město zasáhla přímo	3
nespokojenost, lidské zdroje, ochabnutí průmyslu	6
nevím	8
celkem	19

(zdroj: vlastní šetření)

V dotaznících se jen dvakrát objevila odpověď, která by brala v potaz strukturu obyvatel, tedy možné narukování německých obyvatel do armády, případně zaměření průmyslu na válečnou mašinerii. Žáci spíše berou válku obecně, jako událost negativně postihující všechny a všude. U této otázky musím zmínit také možnost nepřesně položené otázky (nezmiňuji, o jakou válku se jedná), kdy je možné (dle mého málo pravděpodobné), že žáci nevědí o druhé světové válce (časové vymezení, hrůzy války atd.).

7. otázka: Po skončení 2. světové války docházelo k tzv. Odsunu Němců. A do pohraničí začali mířit lidé z vnitrozemí.

Co to byl odsun Němců?

Jak se tato událost podepsala na obyvatelstvu Šluknova?

Tabulka 13: Odpovědi – Odsun Němců

odsun Němců	
vyhnání Němců, ztráta obyvatelstva	1
odchod Němců, ztráta obyvatelstva	2
vyhnání Němců	1
odchod Němců	4
nevím	11
celkem	19

(zdroj: vlastní šetření)

Sedmá otázka se dotýká tématu odsunu Němců po 2. světové válce. 11 odpovědí „nevím“ poukazuje na nevědomost o této, pro místní oblast zásadní, události. Děti se s tímto tématem mimo školu neseťkávají. Při rozhovorech s lidmi, kteří přišli do Šluknova krátce po skončení války a měli osobní zkušenosti s událostmi poválečných let, se o odsunu německého obyvatelstva nedá rozumně debatovat. Většina se snaží rozhovor ztočit jiným směrem a o možných nepříjemných skutečnostech se nebavit. Další možností bývalo krátké shrnutí, že Němci byli ti zlí a není co řešit. V médiích již také není téma odsunu tak ožehavé a děti se s ním tedy mohou setkat jen výjimečně. Proto vyvozují z odpovědí, že jen malá část žáků má částečné povědomí o událostech poválečných let.

V další otázce týkající se období komunismu a jeho vlivu na místní život, bylo v 18 případech odpovězeno nevím a jen jedna odpověď zmiňovala období rozšíření průmyslu ve městě.

7.3 Shrnutí prvního šetření

Z odpovědí ve fázi před systematickou výukou sledovaného období lze vyvozovat jen okrajovou znalost lokální historie (opakuji, že se jedná pouze o vzorek, a výsledky se tedy nedají brát úplně závazně na danou věkovou skupinu). Předpoklad větší znalosti místní historie u dětí, které patří do rodin „starousedlíků“, ze které jsem vycházel, se nepotvrdil. Výsledky dotazníků neukázaly na rozdíl mezi dětmi rodin čerstvě (první nebo druhá generace) přistěhovaných a rodinami zde již tři generace žijících. Hranici znalosti žáků, bez výuky tématu, ukazuje otázka číslo 3. Žáci mají povědomí o spojitosti historie Šluknova s německy mluvícím obyvatelstvem, a že Čechoslováci tvořili menšinu, ale při absenci záměrné výuky tohoto tématu, nemají znalosti o poměrech ve městě, o tom jak zde žili místní obyvatelé a co bylo určujícími faktory života ve Šluknově.

7.4 Druhé šetření

Stejný dotazník jsem ve vybrané třídě (stejný vybraný vzorek jako u prvního šetření) použil podruhé v čase, kdy žáci měli díky hodinám dějepisu probráno období první poloviny 20. století.

1. otázka: Jak se město Šluknov nazývalo v 19. století?

Tabulka 14: Odpovědi 2. šetření – Název města

název města 19. století		
Sluknov	0	0
Schluckenau (apod.)	13	6
Šlukenau	2	5
nevím	4	8
celkem	19	19

(zdroj: vlastní šetření)

V zeleně označeném sloupci tabulky jsou výsledky druhého šetření (žlutě označený sloupec obsahuje výsledky prvního šetření). Dle nich lze považovat povědomí žáků o historickém názvu města za zvýšené. 4 odpovědi „nevím“ bych přisuzoval spíše osobním hranicím žáků, co se týče dosahování učebních výsledků, případně nezájmu o dané téma.

2. otázka: *Po rozpadu Rakousko-Uherska (1918) vzniklo samostatné Československo. V tomto novém státě tvořili většinu Češi a Slováci. Mezi menšiny patřili Němci či Rusíni. Ve Šluknovském výběžku v roce 1921 žilo přibližně 48 000 obyvatel.*

Kolik přibližně obyvatel bylo české (československé) národnosti?

- a) žádný
- b) asi 1 000
- c) asi 10 000
- d) asi 30 000
- e) téměř všichni

Tabulka 15 Odpovědi 2. šetření – Počet Čechů

Počet Čechů ve Šluknovském výběžku mezi válkami		
Zádný	0	0
asi 1 000	10	5
asi 10 000	7	10
asi 30 000	0	2
téměř všichni	2	2
celkem	19	19

(zdroj: vlastní šetření)

17 odpovědí zmiňujících Čechy jako menšinu ve výběžku je opět zlepšení oproti prvnímu šetření, ale určení přesné odpovědi (1 000) není dle mého dostačující. Jen polovina žáků třídy má přesnější představu o tom, jak malá menšina ve výběžku žila.

3. otázka: Jaký příběh je nejvíce podobný realitě meziválečného období?

a) *Češi a Němci žili odděleně ve svých obcích. Např. Češi žili ve Šluknově a Němci v Königswalde (dnešní Království). Mezi sebou se stýkali jen v nejnútnejších situacích. Němci se tu cítili být doma.*

b) *Ve Šluknově byli Češi a Němci striktně odděleni ulicemi, kdy Němci nesměli za vymezenou ulici do české části města. Dá se říci, že obě národnosti vytvářely vlastní ghetta. Němci se tu cítili jako cizinci najatí na práci.*

c) *Ve Šluknově byli Češi a Němci striktně odděleni ulicemi, kdy Češi nesměli za vymezenou ulici do německé části města. Dá se říci, že obě národnosti vytvářely vlastní ghetta. Němci se tu cítili jako doma, kdy české obyvatele najímali na práci.*

d) *Ve Šluknově žili Češi a Němci pospolu. Češi zaujímali hlavně úřednické funkce (státní úředníci, poštovní zaměstnanci, četnictvo atd.). Češi a Němci uzavírali mezi sebou manželství a vytvářeli smíšené rodiny. Většina cedulí a nápisů ve městě byla psána německy a Němci brali Šluknovsko jako svůj domov.*

e) *Ve Šluknově žili Češi a Němci pospolu. Češi byli hlavními zaměstnavateli místních obyvatel. Češi a Němci uzavírali mezi sebou manželství a vytvářeli smíšené rodiny. Většina cedulí a nápisů ve městě byla psána česky a Němci se cítili na Šluknovsku jako hosté.*

Obrázek 8: 2. historická mapa

(zdroj: mapy.cz)

Tabulka 16: Odpovědi 2. šetření – Příběh o soužití

Příběh o soužití		
A	0	2
B	3	0
C	2	4
D	13	9
E	0	3
nevyplněno	1	1
celkem	19	19

(zdroj: vlastní šetření)

Při druhém šetření se u třetí otázky objevilo 13 správných odpovědí, týkajících se soužití mezi Čechy a Němci. Opět jde o zlepšení oproti prvnímu šetření.

4. otázka: Jakým jazykem se za První republiky ve Šluknově dorozumívali lidé na úřadech, v obchodech atd.?

Tabulka 17: Odpovědi 2. šetření – Používaný jazyk

Používaný jazyk		
čeština	0	1
němčina	15	13
čeština, částečně němčina	1	2
němčina, částečně čeština	1	1
jiný	0	1
nevyplněno	2	1
celkem	19	19

(zdroj: vlastní šetření)

I u čtvrté otázky došlo k zlepšení, co se týče správnosti odpovědí. 15 žáků uvádí němčinu jako hlavní jazyk. A při dvou nevyplněných odpovědích lze tvrdit, že všechny zaznamenané odpovědi berou němčinu jako faktor důležitý pro život ve Šluknově.

5. otázka: V roce 1938 byla podepsána tzv. Mnichovská dohoda o odstoupení československého pohraničí Německu.

Jak tato situace byla vnímána v Československu?

Jak tuto událost vnímali obyvatelé Šluknova?

Tabulka 18: Odpovědi 2. šetření – Mnichovská dohoda

Mnichovská dohoda					
ČSR			Šluknov		
pozitivně	0	1	Většina pozitivně	4	0
negativně	12	6	Většina negativně	0	4
nevím	7	12	Češi pozitivně	0	0
celkem	19	19	Češi negativně	9	2
			nevím	6	13
			celkem	19	19

(zdroj: vlastní šetření)

Na výsledcích páté otázky je znatelné zlepšení informovanosti žáků o historii země, kdy nadpoloviční většina přibližně tuší, co byla Mnichovská dohoda a jak se projevila ve vývoji ČSR. Čtyři žáci také propojili své vědomosti o historii země a města Šluknova, kdy uvádějí pozitivní přijímání Mnichovské dohody obyvateli Šluknova. Dalších devět žáků odpovídalo na otázku z pohledu českých obyvatel města, kteří tyto těžké časy nesli velmi negativně. Časté odpovědi „nevím“ bych, díky osobní zkušenosti s touto třídou, přisuzoval studijním možnostem žáků a jejich přístupu ke vzdělávání.

6. otázka: V roce 1938 byl okres Šluknov jedním z nejprůmyslovějších na severu Čech.

Jak se válka podepsala na obyvatelstvu?

Místním průmyslu?

Zasáhlo válčení město přímo?

Tabulka 19: Odpovědi 2. šetření – Zásah do života občanů

Zásah války do místního života		
válka Šluknov nezasáhla	1	1
válka zasáhla Šluknov jen okrajově	5	1
válka město zasáhla přímo	0	3
nespokojenost, lidské zdroje, ochabnutí průmyslu	8	6
nevím	5	8
celkem	19	19

(zdroj: vlastní šetření)

Z odpovědí na další otázku je patrné zlepšení situace, co se týče znalostí o době minulé. Většina se přiklání k alespoň částečnému zásahu války do životů obyvatel města. Avšak z odpovědí opět nevyplývá, že by žáci spojovali strukturu obyvatelstva města do kontextu dějin (narukování, specializace průmyslu, zajatecký tábor). Také žádné z dětí nezmínilo přímý zásah válečných výbojů v podobě bombardování části města na konci války. Samozřejmě tato informace mohla být ve výuce nevýrazně zmíněna, případně nezmíněna vůbec.

7. otázka: Po skončení 2. světové války docházelo k tzv. Odsunu Němců. A do pohraničí začali mířit lidé z vnitrozemí.

Co to byl odsun Němců?

Jak se tato událost podepsala na obyvatelstvu Šluknova?

Tabulka 20: Odpovědi 2. šetření – Odsun Němců

odsun Němců		
vyhnání Němců, ztráta obyvatelstva	5	1
odchod Němců, ztráta obyvatelstva	3	2
vyhnání Němců	3	1
odchod Němců	4	4
nevím	4	11
celkem	19	19

(zdroj: vlastní šetření)

Zlepšení znalostí žáků vykazuje také sedmá otázka na odsun Němců. Mezi žáky panuje rozdíl ve vnímání „odsunu“, co se týče představ jeho provedení a s ním spojených mezilidských vztahů. Osm žáků dokázalo spojit informace o odsunu s představou snížení počtu obyvatel města, což je samozřejmě posun oproti prvnímu šetření, avšak dle mého nepříliš dostačující. Odsun Němců byl zlomovou událostí pro město i celé pohraničí a uvědomování si této situace by jistě přispělo k lepšímu chápání svérázu nejsevernějšího města České republiky.

Závěrečná otázka na období komunismu nedoznala změn oproti prvnímu šetření. Hlavním důvodem bylo neprobrání tohoto období před zadáním dotazníků.

7.5 Shrnutí druhého šetření

Druhé šetření doznalo zlepšení oproti prvnímu. Z odpovědí vyplývá, že děti se s některými tématy setkali poprvé právě během hodin dějepisu v devátém ročníku. Z pohledu učitele jde o velmi dobře provedenou práci, pokud pohlédneme na místní historii jako „novou“ látku (otázkou zůstává, jak by dopadlo stejné šetření s větším odstupem času). Lokální historie by však neměla být pouze učivem pro 9. ročník. Měla by být určitým pojítkem mezi žáky, učiteli, obyvateli města. Pokud lidé nebudou vědět o historii místa, ve kterém žijí, nemohou jej pochopit.

Pro přesnější výsledky by bylo potřeba zopakovat dotazník po delší časové prodlevě od probrání látky. Předpokládám, že by se výsledky zhoršovaly. Dle mého názoru by právě systematická výuka tématu lokální historie, již od nižších ročníků, měla celkově povědomí žáků zvýšit a přispět tak k uvědomění si místa, kde žáci prožívají své „všední“ dny. Jistě bude naráženo na studijní předpoklady žáků, avšak celkové propojení tématu ve více ročnících by mělo přispět ke zvýšení povědomí o lokální historii.

8 Vytvořené aktivity pro 2. stupeň základního vzdělávání

8.1 Projektový den: Naše město – areál Cepol

Ročník: 6

Časová dotace: 3 vyučovací hodiny

Očekávané výstupy dle ŠVP pro 6. ročník:

- přiměřeně svému věku ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu
- přiměřeně svému věku aplikuje v terénu praktické postupy při porovnávání, zobrazování a hodnocení krajiny

Cíle této aktivity:

- 1) žák vyjmenuje s pomocí textu 2 historické názvy firem, které působily na vybraném území
- 2) žák zakreslí polohu továrny do topografické mapy
- 3) žák načrtne možné využití areálu

Očekávání:

minimum:

- a) vyjmenuje s pomocí textu 2 historické názvy firem, které působily na vybraném území
- b) zakreslí polohu továrny do topografické mapy
- c) napíše ve zkratce svůj návrh na využití

optimum (navazuje na minimum):

- a) načrtne možné využití areálu

excelence (navazuje na optimum):

- a) načrtne možné využití areálu s přihlédnutím na životní prostředí a okolní krajinu

Žáci, splňující pouze minimální očekávání, se jen částečně dostanou do 3. stupně Bloomovy revidované taxonomie (aplikace) při zakreslování polohy do topografické mapy a napsání svého návrhu. Optimem je pak správné použití postupů (aplikace) v dané situaci při zakreslování a hlavně načrtnutí svých návrhů. Excelentním pak je v tomto úkolu analýza projevující se v přihlédnutí na životní prostředí a okolní krajinu při tvorbě svého návrhu využití.

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální

Mezipředmětové vztahy: výtvarná výchova, český jazyk, dějepis, občanská výchova
Průřezová témata (dle ŠVP): environmentální výchova (lidské aktivity a problémy životního prostředí, vztah člověka k prostředí)

Pomůcky: psací potřeby, blok na poznámky, náčrtový papír, topografická mapa, text o historii areálu

Zadání:

- žáci se v prostoru před areálem bývalé továrny Cepol rozdělí do skupin po 4–5 členech
- prohlídka areálu
- žáci zakreslí polohu továrny do topografické mapy
- skupiny vytvoří náčrt s legendou možného využití chátrajícího areálu s přihlédnutím na co největší zachování stávajících budov a životního prostředí
- žáci prezentují své návrhy ostatním skupinám
- diskuze žáků s vyučujícími

Výstupy:

- 1) Žák při prezentování ústně vyjmenuje 2 historické názvy firem, které působily na vybraném území.
- 2) Žák odevzdá topografickou mapu se zakreslenou polohou továrny.
- 3) Žák odevzdá náčrt možného využití areálu.

Průběh:

Po krátké vycházce, zaměřené na významné orientační body, k areálu bývalé továrny Cepol byli žáci seznámeni s historií továrny. Následně bylo žákům sděleno zadání práce a časová dotace 1 hodina. Prezentace návrhů byla provedena na místním fotbalovém stadionu, kde také proběhla závěrečná debata s hodnocením prací.

V úvahu připadající 2. část projektu – vytvoření plánu využití areálu Cepol a úředního dopisu pro Městský úřad Šluknov

Průběh:

Žáci v hodinách českého jazyka sepsali úřední dopis, ve kterém žádají vyjádření městského úřadu k jejich návrhu využití areálu bývalé továrny Cepol. V příloze přiložili vlastnoručně vytvořené plány (plány vytvářeli v hodinách výtvarné výchovy) prostorů s jejich možným využitím. Po obdržení vyjádření Odboru výstavby a životního prostředí byla vytvořena školní nástěnka obsahující návrhy žáků 6. ročníku a vyjádření MÚ.

Reflexe:

Žáci ve většině případů o prostorách bývalé továrny Cepol věděli, ale toto místo vnímali jako ruinu, která zde je „trvale“. Již při vyprávění o historii továrny byl znatelný zájem mezi posluchači, kteří si dávno, ale i tu nedávno minulost představovali. Po oznámení zadání, ke kterému byla přidána informace o záměru vyrozumění městského úřadu, většina žáků velmi pečlivě na návrzích pracovala. Během krátké chvíle si žáci uvědomili, že zde bývalo „něco“ funkčního a díky nim by zde „něco“ funkčního mohlo zase být. Oficiální dopis z MÚ (bylo třeba „přeložit“ úřední formu dopisu) a vytvoření školní nástěnky bylo příjemným vyvrcholením jejich úsilí.

Obrázek 9: Skupinky žáků u areálu Cepol zaznamenávající náčrty svých návrhů

(zdroj: vlastní tvorba)

Obrázek 10: Školní nástěnka věnovaná výstupům z projektového dne

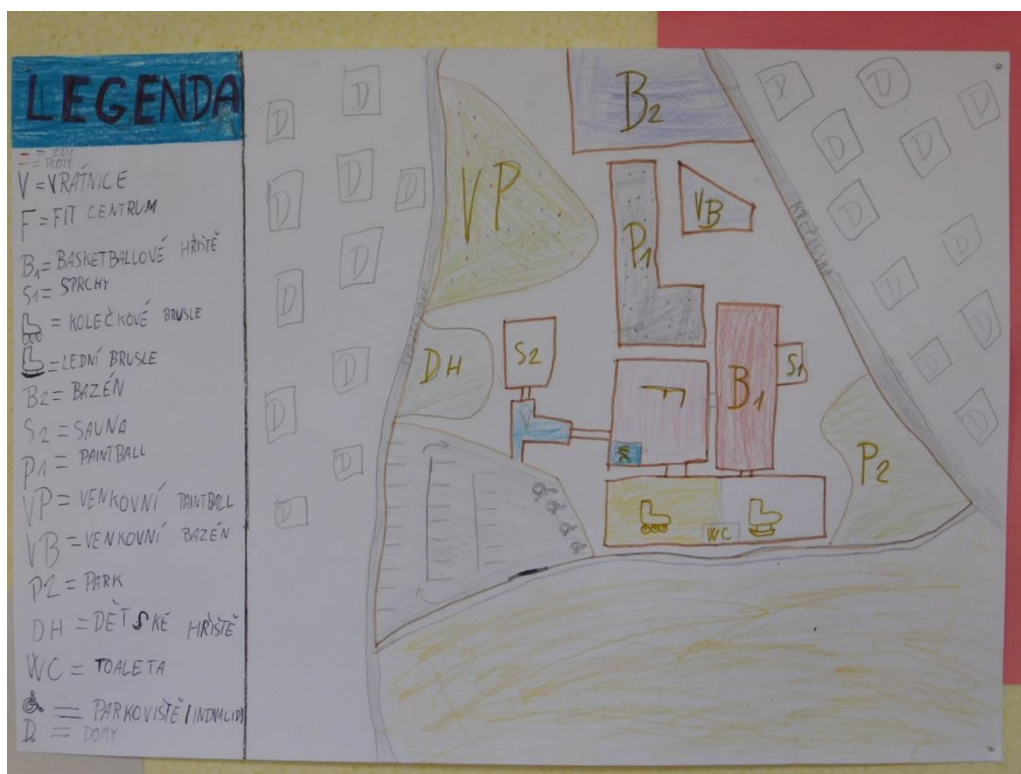
(zdroj: vlastní tvorba)

Obrázek 11: Návrh na skatepark

(zdroj: vlastní tvorba)

Obrázek 12: Návrh na multifunkční sportoviště

(zdroj: vlastní tvorba)

Obrázek 13: Návrh na paintballové hřiště

(zdroj: vlastní tvorba)

Městský úřad Šluknov
Odbor rozvoje a životního prostředí
nám.Míru 1, pošt.příhrádka 18
407 77 Šluknov

VÁŠ DOPIS ZN.:
ZE DNE:
NAŠE ZN.:
SKART. ZNAK: 56.1-V/5
VYŘIZUJE: Bc. Michal Bušek
TEL: 412 315 315, 773 071 987
FAX: 412 315 324
E-MAIL: busek@mesto-sluknov.cz
DATUM: 02.06.2016

Jana Luftová & žáci 6. A a 6. B
ZŠ J. Vohradského Šluknov
T. G. Masaryka 678
407 77 Šluknov

Územně plánovací informace na návrhy funkčního využití areálu bývalé firmy CEPOL CZ, na pozemku p.p.č. 2321/2 a budov areálu, vše v k.ú. a obci Šluknov

Odbor rozvoje a ŽP, MěÚ Šluknov, jako pořizovatel územního plánu (dále jen ÚPn) města Šluknov, v souladu s § 6 odst. 2 a § 21 odst. 1 písm. a) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) v platném znění, obdržel od **navrhovatele** Jana Luftová & žáci 6. A a 6. B, ZŠ J. Vohradského Šluknov, T. G. Masaryka 678, 407 77 Šluknov, návrh nového funkčního vymezení areálu bývalého areálu firmy CEPOL CZ.

Návrhy byl prověřovány a konstatujeme následující:
lokality areálu bývalého areálu CEPOL CZ, na pozemku p.p.č. 2321/2 a budov areálu, vše v k.ú. a obci je v platném ÚP Šluknov vedena jako plocha stávající výroby a skladování - průmysl. Jedná se o plochu v zastavěném území a v přímé návaznosti na plochy pro bydlení.
– viz grafická příloha výřezu ÚP Šluknov.

Dle kapitoly F) Stanovení podmínek pro využití ploch s rozdílným způsobem využití a podmínek prostorového uspořádání je možné na těchto plochách realizovat následující záměry:

Plochy výroby a skladování – lehký průmysl (VP):

Plochy výroby a skladování v uzavřených areálech. Všeobecně platí podmínka eliminace negativních vlivů z těchto ploch do ploch jiného způsobu využití.

funkce přípustné:

- pozemky pro lehkou průmyslovou výrobu a skladování,
- související dopravní a technická infrastruktura,
- ochranná zeleň.

funkce podmíněčně přípustné:

- čerpací stanice pohonných hmot pro potřeby areálu,
- rozšíření stávající ČOV města.

funkce nepřípustné:

- hutnictví, chemie.

Předložené návrhy většinou zahrnují sportovní využití (v širším spektru) s funkčním vymezením občanského vybavení - zařízení pro tělovýchovu a sport. U těchto návrhů je zřejmě střetové vymezení pro venkovní skatepark (hlučnost podložená zpracováním hlukové studie pro dopad na okolní rodinné domy) a bazény (posouzení možnosti zásobování vodou a její likvidace – použití chemie a nemožnost technického napojení na kanalizaci).

Ostatní návrhy sportovního využití jsou možná, zejména pro využití stávajících nevyužívaných objektů pro jejich nové využití.

Obrázek 15: Zadní strana odpovědi MÚ Šluknov ORŽP

Další návrhy směřují do ploch smíšených pro vznik prodejen a občerstvení. Tyto funkční vymezení jsou v rámci areálu přípustná.

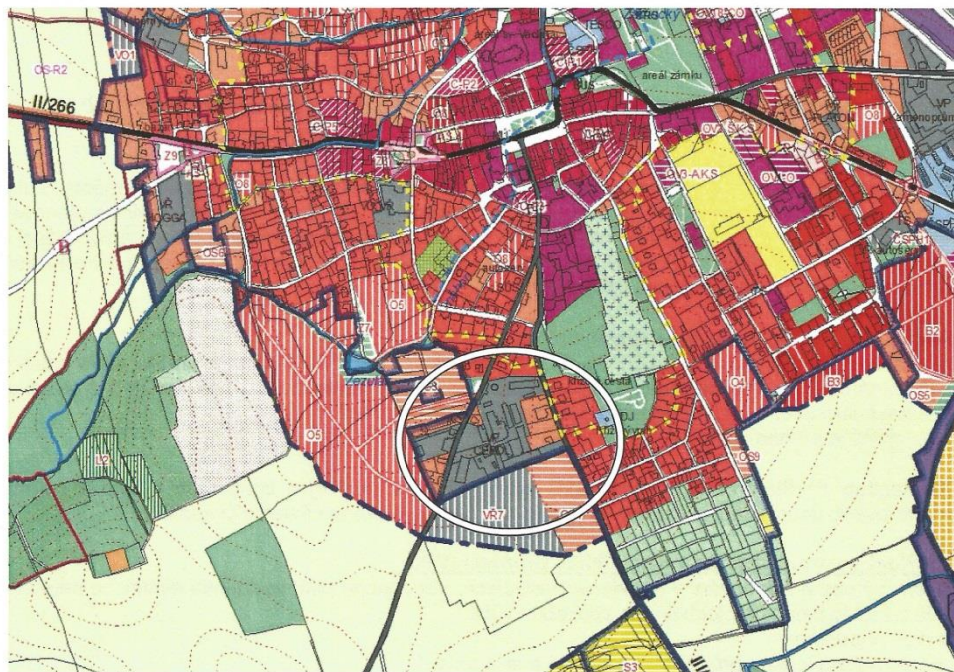
Závěr:

Vyjádření je vydáváno jako informativní k předloženým návrhům a nelze jej použít jako vyjádření Územně plánovací informace.

Areál je v současnosti využíván jako centrála dopravní firmy provozující nákladní dopravu, včetně parkování vozového parku firmy.

Celkové budoucí využití areálu bude zřejmě obnášet větší funkční rozsah, který však bude korigován tak, aby nedocházelo ke střetům funkčních vymezení (viz negativní případ využívání bývalého areálu firmy BEKON, kde je plocha výroby a skladování – kovošrot, sběrna tříděných odpadů, vrakoviště versus objekty pro bydlení v přímém napojení na tyto plochy) s důrazem na možnosti využívání stávajících objektů.

Předložené návrhy budou předány majiteli areálu s tím, že možné komerční využití části objektů pro paintball je reálné s ohledem na podporu sportu městem Šluknov.

výřez z ÚP Šluknov

Mgr. Martin Chroust
vedoucí odboru rozvoje a ŽP
Městský úřad Šluknov

8.2 Projektový den: Naše město – historické putování

Ročník: 7

Časová dotace: 5 vyučovacích hodin – projektový den, 4 vyučovací hodiny – informatika

Očekávané výstupy dle ŠVP pro 7. ročník:

- zpracuje a prezentuje na uživatelské úrovni informace v textové, grafické a multimediální formě
- vymezí a lokalizuje místní oblast (Šluknovsko), hodnotí na přiměřené úrovni jeho přírodní, hospodářské a kulturní poměry v dějinném vývoji

Cíle této aktivity:

- a) žák pojmenuje 3 významné prvky náměstí
- b) žák interpretuje životní příběh rodiny Bienertových
- c) žák ukáže za pomoci prezentace vývoj náměstí od 19. století do roku 2016
- d) žák porovná historický vzhled náměstí se současným – uvede 2 rozdíly

Očekávání:

minimum:

- a) vyjmenuje 3 významné prvky náměstí
- b) interpretuje přelomové události (válka, odsun, smrt) v životě rodiny Bienertových
- c) ukáže za pomoci prezentace neucelený vývoj náměstí od 19. století do roku 2016

optimum (navazuje na minimum):

- a) interpretuje významné události (rodinné poměry, život za války, život po odsunu, organizování turistiky ve městě, smrt) v životě rodiny Bienertových
- b) ukáže za pomoci prezentace ucelený vývoj náměstí od 19. století do roku 2016
- c) porovná historický vzhled náměstí se současným – uvede 2 rozdíly

excelence (navazuje na optimum):

- a) interpretuje životní příběh rodiny Bienertových zasazený do historického kontextu
- b) porovná historický vzhled náměstí se současným – uvede více než 2 rozdíly a uvede jejich historický kontext

Na minimální úrovni v této úloze se žáci dostanou pouze do fáze porozumění, kdy parafrázuji a srovnávají (porozumět) získané poznatky a částečně je aplikují (aplikace) pomocí prezentace. Optimum pak je aplikace poznatků a částečná analýza změn ve vývoji náměstí. A také ve své interpretaci životního příběhu rodiny rozliší (analýza) důležité okamžiky jejich života. Excelentním výstupem je analýza poznatků a následná aplikace ve vytvořené prezentaci a při vysvětlení rozdílů v historickém kontextu.

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence pracovní

Mezipředmětové vztahy: dějepis, občanská výchova, informatika

Průřezová témata (dle ŠVP): mediální výchova (tvorba mediálního sdělení), multikulturní výchova (multikulturalita)

Pomůcky: PC, projektor

Zadání projektový den:

- žáci se zúčastní přednášky pamětnice
- žáci se zúčastní diskuze se zastupitelem města
- při vycházce městem s vyučujícími interpretují vybrané příběhy míst
- na náměstí porovnávají současný vzhled s tím historickým a uvádějí příklady
- u bývalého domu Bienertových vyslechnou životní příběh této rodiny
- diskuze žáků s vyučujícími

Zadání informatika:

- vytváření prezentací ukazujících vývoj náměstí
- prezentování

Výstupy:

- 1) Žák během vycházky městem pojmenuje významné prvky náměstí.
- 2) Žák v závěrečné diskuzi interpretuje životní příběh rodiny Bienertových.
- 3) Žák ukáže za pomoci prezentace vývoj náměstí od 19. století do roku 2016.
- 4) Žák při zastávce během vycházky porovná historický vzhled náměstí se současným.

Průběh:

Místní pamětnice, paní Hošková, si připravila prezentaci s vyprávěním o historii vybraných částí města. S hlavním zaměřením na šluknovské náměstí. Ve druhé části prezentace paní Hošková představovala dětmi vybraná místa na historických fotografiích a pohlednicích.

Paní Hoškovou následně vystřídal, v roli diskutujícího, zastupitel města pan Zdeněk Černý, který odpovídal na všetečné otázky ohledně budoucí výstavby a plánovaného využívání městských prostor.

Druhou fází projektového dne byla historicky orientovaná vycházka po městě. Žáci na vybraných zastávkách interpretovali své poznatky z předešlé přednášky. Příběhy byly doplňovány a rozšiřovány vyučujícími.

2. část projektu – Historie a budoucnost šluknovského náměstí

Průběh:

Žákům byla na hodině informatiky zadána ročníková práce s tématem šluknovského náměstí. Za úkol dostali vytvořit prezentaci historického vývoje náměstí s doplněním vizualizace současné přestavby náměstí.

Reflexe:

Přednáška na 2 vyučovací hodiny o historické podobě města byla zbytečně dlouhá. Žáci se nedokázali soustředit na celou dobu prezentace. Během vyprávění žáky zaujalo nejvíce zmiňované náměstí, které doznalo značných změn během historického vývoje. Velmi úspěšná část prezentace byla ta, kde si žáci sami vybírali místa, která je zajímala, tedy nejčastěji ulice, ve kterých bydlí. Debata se zastupitelem města byla dle mého rozporuplná. Často totiž volil jako odpovědi „politické“ floskule, které dětem nebyly blízké. Nebo se obracel na různé paragrafy či vyhlášky. Přesto pocity dětí, že mohly debatovat se zastupitelem města, byly pozitivní.

Následná vycházka ulicemi města měla celkem silný dopad na většinu žáků. Žáci si mohli téměř okamžitě po zhlédnutí prezentace vybraná místa prohlédnout na vlastní oči. Nejvíce na žáky zapůsobila pamětní deska na domě, kde žila rodina Bienertova. U domu si žáci vyslechli historii této významné šluknovské rodiny. To, že příběh a atmosféra zapůsobily, potvrzuje fakt, že někteří žáci za mnou přišli další týden s tím, že o rodině a její historii zjišťovali více doma a přicházeli s dalšími otázkami.

Při vytváření prezentací na téma historického vývoje náměstí se děti seznámily nejen s historií náměstí a města, ale také s různými názory obyvatel (součástí prezentace byla také část o názoru místních občanů na přestavbu náměstí). Nejsilnějším motivem byly fotografie Adolfa Hitlera, projíždějícího přes šluknovské náměstí, obstoupeného davy hajlujících lidí.

Obrázek 16: Pamětnice vypráví zajímavosti z historie šluknovského náměstí

(zdroj: vlastní tvorba)

Vybraná prezentace žáka 7. ročníku:

Obrázek 17: Prezentace 7. ročník

Historie Šluknovského náměstí

Vypracovala: Kateřina Beláková

Jak náměstí vypadalo?

Obrázek 18: Prezentace 7. ročník

Obrázek 19: Prezentace 7. ročník

Obrázek 20: Prezentace 7. ročník

Jak bude vypadat?

Obrázek 21: Prezentace 7. ročník

Obrázek 22: Prezentace 7. ročník

Děkuju za pozornost.

Obrázek 23: Prezentace 7. ročník

Zdroje

- <http://www.sluknov.cz/mesto/historicka-fotogalerie/namesti>

<http://www.mesto-sluknov.cz/cz/info/429-hlavni-aktuality/6050-zahajeni-realizaci-ii-etapy-rekonstrukce-namesti-miru-horni-cast.html>

8.3 Závěrečná práce – Přestavba sokolovny

Ročník: 8

Časová dotace: 6 vyučovacích hodin

Očekávané výstupy dle ŠVP pro 8. ročník:

- zpracuje a prezentuje na uživatelské úrovni informace v textové, grafické a multimediální formě
- vymezí a lokalizuje místní oblast (Šluknovsko), hodnotí na přiměřené úrovni jeho přírodní, hospodářské a kulturní změny v dějinném vývoji

Cíle této aktivity:

- a) žák vyjmenuje důležité mezníky v historii budovy sokolovny
- b) žák popíše pomocí historických a současných fotografií vývoj budovy
- c) žák vytvoří dotazník zjišťující názor obyvatel Šluknova na možné využití budovy
- d) žák analyzuje odpovědi respondentů
- e) žák na základě dotazníků vybere a doporučí nejoptimálnější možnost využití budovy
- f) žák vytvoří prezentaci, ve které navrhne budoucí podobu objektu

Očekávání:

minimum:

- a) vyjmenuje *některé* důležité mezníky v historii sokolovny (výstavba, uzavření)
- b) popíše pomocí historických a současných fotografií vývoj budovy
- c) vytvoří dotazník zjišťující názor obyvatel Šluknova na možné využití budovy
- d) vytvoří graf odpovědí respondentů
- e) prezentuje vybranou možnost využití

optimum (navazuje na minimum):

- a) vyjmenuje důležité mezníky v historii sokolovny (výstavba, poválečné období, uzavření)
- b) prezentuje navrhovanou budoucí podobu objektu

excelence:

- a) vyjmenují důležité mezníky v historii sokolovny (výstavba, poválečné období, uzavření) a do příslušných období zařadí dobové využití budovy
- b) vytvoří graf odpovědí respondentů a pomocí komentáře zhodnotí odpovědi obyvatel
- c) prezentují nejoptimálnější možnost využití vycházející ze zjištěných údajů
- d) prezentují navrhovanou budoucí podobu objektu s přihlédnutím na okolní krajinu (obydlená zástavba/hluk, školská zařízení/pohyb dětí)

Žáci na minimální úrovni v tomto úkolu aplikují (aplikovat) poznatky o přeměně sokolovny ve své prezentaci. Žáci optimálně zvládající tento úkol vytvoří (tvořit) vlastní

návrh budoucího využití budovy po analýze názorů obyvatel města. Excelentní žáci analyzují ráz krajiny a dle toho vytvoří svůj návrh budoucího využití a také zhodnotí názory obyvatel města získaných pomocí dotazníků.

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence pracovní

Mezipředmětové vztahy: dějepis, informatika, občanská výchova

Průřezová témata (dle ŠVP): Osobnostní a sociální výchova (řešení problémů a rozhodovací dovednosti, komunikace), Multikulturní výchova (princip sociálního smíru a solidarity), Environmentální výchova (vztah člověka k prostředí), Mediální výchova (tvorba mediálních sdělení)

Pomůcky: PC, fotoaparát, historické fotografie sokolovny

Zadání:

- během hodiny informatiky vyfotí budovu sokolovny
- prohlídka výstavy historických fotografií
- vytvoření prezentace historického vývoje budovy sokolovny
- vytvoření dotazníku týkajícího se názoru obyvatel na možné využití stavby
- žáci navrhnu možné využití dnes chátrající budovy s přihlédnutím na názory obyvatel a ráz krajiny
- prezentace návrhů

Výstupy:

- 1) Žák vyjmenuje za pomoci prezentace důležité mezníky v historii sokolovny.
- 2) Žák popíše za pomoci prezentace s historickými a současnými fotografiemi vývoj sokolovny.
- 3) Žák předloží vytvořený dotazník s vhodnými otázkami (věková struktura respondentů, výběr navrhovaných možností využití).
- 4) Žák za pomoci grafů analyzuje odpovědi respondentů.
- 5) Žák doporučí za pomoci prezentace nejoptimálnější možnost využití budovy.
- 6) Žák za pomoci prezentace navrhne budoucí podobu budovy (přihlédnutí na názory obyvatel, ráz krajiny).

Průběh:

Žáci byli seznámeni se zadáním ročníkové práce. V první vyučovací hodině daného tematického celku se žáci s vyučujícím vydali na krátkou vycházku za účelem pořízení fotografií budovy sokolovny. Ve druhé hodině byly dětem představeny fotografie pořízené krátce před „zakonzervováním“ budovy a žáci se seznámili s historií budovy. Na vytvoření dotazníku pro obyvatele Šluknova, prezentace o historickém vývoji a možnosti budoucího využití budovy byly vyhrazeny 4 vyučovací hodiny.

Reflexe:

Žáci budovu bývalé sokolovny znají a vnímají ji jako trvalou ruinu, která se z větší části nevyužívá. Někteří projeví znalosti ohledně minulosti budovy, kdy povětšinu jejich rodiče případně prarodiče do bývalé sokolovny chodili na hodiny tělesné výchovy. Jeden ze žáků se svěřil, že chátrající budovu nedávno „navštívil“ a popisoval, jak to přibližně uvnitř vypadá. Po seznámení s historií budovy a oznámení cíle práce bylo na žácích patrné pozdvižení. Začali si uvědomovat, že se nejedná jen o chátrající budovu, ale o místo, které sehrálo důležitou roli v historii města. Také většina vzala za své možné přestavění budovy a opětovné využívání ku prospěchu občanů města. Přestože žáci kvitovali přístup obyvatel města, kteří budovu postavili svépomocí (finanční sbírka, zednické práce atd.) a z důvodu potřeb většiny (kulturní akce, cvičební prostor), při vytváření prezentací návrhů přestavby, naprostá většina žáků přihlížela hlavně na svoje potřeby a touhy, než na názory získané pomocí dotazníků. Samozřejmě se nedá očekávat, že příběh sokolovny (původně Turnhalle – počestěle Turneři, bylo německé tělocvičné hnutí, kde stejně jako v Sokolu byl kladen důraz na vlastenectví) změnil myšlení žáků, co se týče dávání přednosti potřebám obyvatel města před svými. Ale jsem přesvědčen, že tato práce přispěla k většímu uvědomování si historie celého města na příkladu jedné budovy.

Obrázek 24: Fotografie sokolovny zachycená žáky 8. ročníku

(zdroj: vlastní tvorba)

Obrázek 25: Část výstavy historických fotografií sokolovny

(zdroj: vlastní tvorba)

Vybraná prezentace žáka 8. ročníku:

Obrázek 26: Prezentace 8. ročník

Přebudování Sokolovny ve Šluknově

Vypracoval: Tomáš Číž
8. 6. 2016

Obrázek 27: Prezentace 8. ročník

Obrázek 28: Prezentace 8. ročník

- Dnes je budova v katastrofálním stavu

Obrázek 29: Prezentace 8. ročník

Dnešní vzhled:

Obrázek 30: Prezentace 8. ročník

- opravy vyčísleny na 60 mil. korun

Záměr:

- **sporovní centrum** (pro děti a dospělé)
- různé trampolíny pro děti i pro dospělé
- cvičící stroje pro děti i pro dospělé
- sauna pro děti i dospělé

Děkuji za pozornost.

8.4 Projektový den: Naše město – Josef Vohradský

Ročník: 9

Časová dotace: 5 vyučovacích hodin + 1 vyučovací hodina Čj

Očekávané výstupy dle ŠVP pro 9. ročník:

- vymezí a lokalizuje místní oblast (Šluknovsko), hodnotí na přiměřené úrovni jeho přírodní, hospodářské a kulturní poměry

Cíle této aktivity:

- žák vyjmenuje 3 důležité události v životě J. Vohradského
- žák vyvodí z dobových souvislostí odpovědi na zadané otázky
- žák na základě zjištěných informací vytvoří školní nástěnku prezentující život J. Vohradského
- žák v dopisu J. Vohradskému vysvětlí důvody, proč se místní základní škola jmenuje „Josefa Vohradského“

Očekávání:

minimum:

- vyjmenuje *některé* důležité události a činnosti v životě J. Vohradského
- vyvodí z dobových souvislostí jen *některé* odpovědi na zadané otázky
- vytvoří, na základě zjištěných informací, školní nástěnku prezentující život J. Vohradského
- vysvětlí, v dopisu J. Vohradskému, 1 důvod (významný podíl na českém školství nebo významný podíl na kultuře), proč se místní základní škola jmenuje Josefa Vohradského

optimum (navazuje na minimum):

- vyjmenuje 3 důležité události a činnosti v životě J. Vohradského (příchod do Šluknova, jedna z aktivit pro místní českou menšinu, smrt)
- vyvodí z dobových souvislostí odpovědi na zadané otázky
- vysvětlí, v dopisu J. Vohradskému, důvody, proč se místní základní škola jmenuje Josefa Vohradského

excelence (navazuje na optimum):

- vytvoří, na základě zjištěných informací, školní nástěnku prezentující život J. Vohradského
- vysvětlí, v dopisu J. Vohradskému, důvody, proč se místní základní škola jmenuje Josefa Vohradského a zhodnotí dopad jeho působení ve Šluknově

Žáci na minimální úrovni alespoň částečně uspořádají (analyzují) získané poznatky do školní nástěnky a dopisu. U žáků optimálně zvládajících tento úkol by mělo docházet k tvorbě nástěnky, tedy k plánování a skládání jednotlivých poznatků do funkčního celku, který představí život J. Vohradského pomocí školní nástěnky. Excelentní žáci zhodnotí

působení J. Vohradského ve Šluknově a vytvoří hypotézy o významu jeho působení ve městě.

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální, kompetence občanské

Mezipředmětové vztahy: dějepis, český jazyk, občanská výchova, výtvarná výchova, informatika, německý jazyk

Průřezová témata (dle ŠVP): Osobnostní a sociální výchova (kreativita, řešení problémů a rozhodovací dovednosti, komunikace, hodnoty postoje a praktická etika, poznávání lidí), Výchova demokratického občana (občan občanská společnost a stát)

Pomůcky: psací potřeby, PC, barevné papíry, nůžky, lepidlo

Zadání:

- žáci díky přednášce o životě J. Vohradského a pomocí studia vybraných materiálů a internetu zjistí informace o významném občanu města
- pomocí internetu odpoví na zadané otázky
- žáci vytvoří s pomocí vyučujících školní nástěnku věnovanou osobě J. Vohradského
- během hodiny českého jazyka napíší dopis věnovaný J. Vohradskému

Výstupy:

- 1) Žák vyjmenuje za pomoci vytvořené nástěnky důležité události v životě J. Vohradského.
- 2) Žák vyvodí z dobových souvislostí odpovědi na zadané otázky – pracovní list.
- 3) Žák vytvoří školní nástěnku prezentující život J. Vohradského (důležitá data, aktivity a zásluhy, závěr života).
- 4) Žák vysvětlí pomocí dopisu adresovaného J. Vohradskému důvody pojmenování školy (významný podíl na českém školství nebo významný podíl na kultuře).

Průběh:

Po krátké přednášce od vyučující dějepisu byly žákům rozdány materiály týkající se osoby Josefa Vohradského. S pomocí internetu odpovídali na zadané otázky:

Doba J. Vohradského v kostce

Které ČS prezidenty zažil?

Kteří spisovatelé psali své knihy v jeho době?

Jakou hudbu mohl poslouchat?

Jakým autem mohl jezdit?

V jakém spolku byli tehdy sdružení sportovci?

Kolik žilo, v době jeho působení, ve Šluknově Čechů?

Od jakého českého malíře té doby, by mohl získat obraz?

Průběh:

Další částí bylo vytvoření školní nástěnky. Následně proběhla krátká diskuze ohledně života J. Vohradského.

2. část projektu – Dopis Josefu Vohradskému

Průběh:

Žáci během hodiny českého jazyka napsali dopisy adresované Josefu Vohradskému. Dopisy následně na hodině informatiky přepsali do počítače.

Dopisy žáků 9. ročníku Josefu Vohradskému:

Dobrý den, pane Josefe Vohradský,

děkuji za vše, co jste ve Šluknově vybudoval.

Pomáhal jste vybudovat Šluknov. Moc děkujeme, že jste pomáhal každému, kdo potřeboval, moc děkujeme za všechno, co jste udělal. Myslím, že na sebe můžete být hrdý, jste pro nás velký hrdina. Děkujeme.

Dobrý den, pane Vohradský,

moc jsme si o vás povídali ve škole, o vašem životě, a o tom, co jste udělal pro Čechy. Slyšela jsem, že jste učil v naší škole, dnes nazvané vaším jménem, a myslím si, že to je moc dobře, že je takhle nazvaná, protože, to co jste pro Čechy udělal, je strašně moc. Je škoda, že se s Vámi nemůžeme setkat osobně. Vaše žena Marie Vohradská měla s vámi dobrý život. Hodně mě baví si o vás povídat a poslouchat o vašem životě, je to moc zajímavý příběh, na který se nikdy nezapomene. Ze všech sil jste pomáhal Čechům, aby se měli dobře. A byli bychom rádi, kdybychom vás mohli vidět a zeptat se na nějaké otázky kolem vašeho života.

Dobrý den,

Nechápu, jak jste se Němcům dokázal postavit, když ovládali celé Čechy. Jsme pyšní, že jste jim nic neřekl, když vás mučili. To, že jste jim nic neřekl, to mně fakt fascinovalo, protože jiní lidé by to řekli. Je důležité všem říct, jaký jste byl, jak jste žil, jak jste chránil, ať jsou na vás hrdí. Já jsem na vás hrdý, že se naše škola jmenuje po vás.

Reflexe:

Žáci díky oficiálnímu názvu školy – Základní škola Josefa Vohradského ve Šluknově – přicházejí se jménem tohoto významného občana města často. Ale dle reakcí v úvodu projektového dne neměli hlubší povědomí o životě bývalého učitele „jejich“

školy. Během zjišťování podrobností se životem pana Vohradského se hlouběji seznámili také s poměry, které ve městě panovali v hektickém období mezi světovými válkami. Také na osudu jeho života jim byly přiblíženy tragické události druhé světové války. Nástěnku věnovanou Josefu Vohradskému vytvářeli již s pocitem hlubšího významu – nešlo „jen“ o zvelebení školy, ale (možná jen z mého subjektivně zbarveného až romantizujícího pohledu) předávání poselství dalším generacím. V dopisech, které vytvářeli s několika denním odstupem, je však stále patrné hlubší zasažení žáků, tímto, osudem těžce zkoušeným, mužem.

Obrázek 32: Pracovní list vyplněný žáky

DOBA J.VOHRADSKÉHO V KOSTCE

KTEŘÍ PREZIDENTI MU VLÁDLI? Tomáš G. Masaryk (1918 - 1935), Edvard Beneš (1918 - 1938)

KTEŘÍ SPISOVATELÉ PSALI SVÉ KNIHY V JEHO DOBĚ?
Karel Čapek, Josef Čapek, Vladislav Vančura, Jiří Wolker, Ivan Blatný, Franz Kafka, Ladislav Klíma

JAKOU HUDBU MOHL POSLOUCHAT? Swing

JAKÝM AUTEM BY MOHL JEZDIT? Josef Vohradský mohl jezdit autem Duesenberg Sj.

V JAKÉM SPOLKU BYLI TEHDY SDRUŽENÍ SPORTOVCI?
Sdružení Sokol.

KOLIK ŽILO V DOBĚ JEHO PŮSOBNÍ VE ŠLUKNOVĚ ČECHŮ? Ve Šluknově žilo v době Josefa Vohradského cca 100 lidí.

OD JAKÉHO ČESKÉHO MALÍŘE TĚ DOBY BY MOHL ZÍSKAT OBRAZ?
V této době mohl získat obraz od A. Procházky

Duesenberg Sj 1933

Obrázek 33: Nástěnka vytvořená žáky

(zdroj: vlastní tvorba)

Obrázek 34: Nástěnka vytvořená žáky z pohledu ze vstupní chodby

(zdroj: vlastní tvorba)

8.5 Závěrečné shrnutí

Rozvoj poznatků žáků je naplánovaný na 4 komplexnější úkoly zadávané ve čtyřech po sobě jdoucích letech jejich školní docházky. S přihlédnutím na věk dětí je vybrána i náročnost jednotlivých úkolů, které se snaží přihlédnout na vývoj jejich kognitivních schopností a s přibývajícím věkem posouvat nároky na jejich znalosti a kognitivní procesy do vyšších pater Bloomovy revidované taxonomie.

V 6. a 8. ročníků se žáci setkávají s historií vybraných budov (v jednom případě tovární komplex), které ilustrují dějinný vývoj celého města. V šestém ročníku, žáci optimálně zvládající dané úkoly, aplikují (zapamatovat, porozumět, aplikovat) získané poznatky při načrtnutí svého návrhu využití továrního komplexu. V 8. ročníku již pak vytvoří (zapamatovat, porozumět, aplikovat, analyzovat, hodnotit, tvořit) vlastní návrh budoucího využití budovy sokolovny po analyzování názorů místních obyvatel.

V sedmém a devátém ročníku se žáci seznamují s významnými osobnostmi města, jejichž životní příběh přibližuje pestrou minulost města a jeho obyvatel. Žáci optimálně zvládající vybrané úkoly v 7. ročníku rozliší (zapamatovat, porozumět, aplikovat, analyzovat) důležité události v životě rodiny Bienertových a interpretují jejich životní příběh. V 9. ročníku po analýze získaných poznatků o životě J. Vohradského skládají (zapamatovat, porozumět, aplikovat, analyzovat, hodnotit, tvořit) jednotlivé poznatky do funkčního celku – školní nástěnky.

9 Závěr

Lokální historie i menších měst a jeho obyvatel je nedílnou součástí celkových dějin, které jsou utvářeny právě jednotlivými dějinnými příběhy „obyčejných lidí“ a „obyčejných míst“. Znalost historie místa, kde člověk žije, je velmi důležitým předpokladem k pochopení současné situace a možného dalšího vývoje.

Dějepis a zeměpis nejsou jen více či méně oblíbené předměty ve škole, ale také základní stavební kameny k začátkům vnímání žáků svého okolí i z jiné stránky než z té na první pohled zřejmé. Hloubka povědomí o místě, kde žáci žijí, je žáky přejímána převážně ze svého blízkého okolí, což je dítě od dítěte rozličné, a až právě výuka na základní škole dotváří obraz do skutečných podob. A právě pomocí propojení lokální historie do výuky (nejen zeměpisu) lze rozšířit povědomí žáků o místě, kde vyrůstají.

Cílem této diplomové práce bylo začlenění vhodné tematické výuky do předmětu zeměpis a s ním spojených mezipředmětových vztahů. Předpokladem důležitosti realizace tohoto záměru byl odhad slabého povědomí žáků o historickém vývoji města Šluknov a významu těchto událostí na současný stav města, což se potvrdilo v dotazníkovém šetření na žácích devátého ročníku. Navrhovaný edukační proces je připraven pro jednotlivé ročníky 2. stupně. Z výstupů jednotlivých aktivit je znatelný progres v porozumění žáků svého okolí, avšak pro finální zhodnocení vhodnosti návrhu je potřeba, aby si žáci prošli všechny jednotlivé aktivity během školní docházky a až následně došlo k závěrečnému zhodnocení. Zatím jsou výše zmíněné návrhy realizovány druhým rokem a nelze tedy s konečnou platností potvrdit nebo vyvrátit jejich vhodnost.

10 Seznam použitých zdrojů

10.1 Literatura

- ANDĚL, Rudolf. *Husitství v severních Čechách*. V Liberci: Severočeské krajské nakladatelství, 1961.
- BENEŠ, J., MAREK, J., 2006. *Šluknovská zrada: komentované dokumenty a vzpomínky příslušníků jednotek Stráže obrany státu na Šluknovsku v roce 1938*. 1. vyd. Dvůr Králové nad Labem: Fortprint. ISBN 80-86011-31-3.
- BRANDES, D., DVOŘÁČEK, P., 1999. *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*. 1. vyd. Praha: Prostor ISBN 80-726-0017-6.
- BRANDES, D., DVOŘÁČEK, P., 2002. *Cesta k vyhnání 1938-1945: plány a rozhodnutí o "transferu" Němců z Československa a z Polska*. 1. vyd. Praha: Prostor. ISBN 80-7260-070-2.
- FIEDLER, Josef. *Heimatskunde des politischen Bezirkes Schluckenau*. Rumburg: typ. Pfeifer, 1898.
- FONTANA, D., 2003. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 2. Přeložil Karel BALCAR. Praha: Portál. ISBN 80-7178-626-8.
- G2 STUDIO, 2009. *Šluknov: velká retrospektivní kniha o městě*. 1. vyd. Šluknov: G2 studio. ISBN 978-80-903893-3-5.
- CHROMÝ, P., HRNČIAROVÁ, T., MACKOVČIN, P., eds., 2009. *Historická krajina*. Oddíl 3 [Historical Landscape. Section 3]. In: HRNČIAROVÁ, T., MACKOVČIN, P., ZVARA, I. a kol.: *Atlas krajiny České republiky/Landscape Atlas of the Czech Republic*. Praha : MŽP ČR, s. 73–96.
- JOZA, P., 2000. „Akce Fukov“ aneb Konec jedné vesnice. In: ROSENKRANC, M., ed. *Děčínské vlastivědné zprávy. Časopis pro vlastivědu Děčínska a Šluknovska*. 1. vyd. Děčín: Oblastní muzeum Děčín, roč. 10, č. 2, s. 57-62. ISSN 1212-6918.
- KASTNER, Q. 1996. *Osidlování českého pohraničí od května 1945: historická analýza doplněná kvalitativní sociologickou sondou*. Praha: Sociologický ústav AV ČR. ISBN 80-85950-19-7.
- KUČERA, J., 1992. *Odsun nebo vyhnání?: Sudetští Němci v Československu, v letech 1945-1946*. 1. vyd. Praha: H&H, ISBN 80-854-6732-1.
- LAHMER, Robert. *Chronik der Stadt Schluckenau*. Reichenberg: Carl Ther, 1889.
- SPURNÝ, M., ed., 2006. *Proměny sudetské krajiny*. 1. vyd. Praha: Český les. ISBN 80-86125-75-2

STANĚK, T., 1992. *Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa: (1918-1948) : studijní materiál*. 1. vyd. Ostrava: Amosium servis. ISBN 80-85498-04-9.

ŠIMÁK, J. V., 1938. *České dějiny. Dílu I. část 5., Středověká kolonisace v zemích českých*. Praha: Jan Laichter.

TRANTINA, B., 2005. *Historie Šluknova*. 1. vyd. Šluknov: Tiskárna A. Gall.

VALENTOVÁ, V., JÁČOVÁ, H., SYROVÁTKOVÁ, J., 2010. *Socio-demografický průzkum důvodů úbytku obyvatelstva města Šluknova*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 987-80-7372-665-2.

VÁGNEROVÁ, M., 2001. *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. Vyd. 1. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0181-8. VÁGNEROVÁ, M., 2012. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁGNEROVÁ, M., 2004. *Základy psychologie*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum. ISBN 80-246-0841-3.

VÁVRA, J., 2006. *Didaktika geografie 1. Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině v zeměpisu na ZŠ, na příkladu tématu Světový oceán*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 80-7372-083-3.

VLČEK, Jiří. *Kronika města Šluknova*, Šluknov 1971.

ZIMMERMANN, V., DVOŘÁČEK, P., 2001. *Sudetští Němci v nacistickém státě: politika a nálada obyvatelstva v říšské župě Sudety (1938-1945)*. 1. vyd. Praha: Argo. ISBN 80-720-3390-5.

10.2 Online zdroje

Český statistický úřad [online]. Aktualizováno 25. 7. 2013 [vid. 26. 7. 2013]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

HAB, 2013. *Boží mlýny: Vrah sudetských Němců lapen pozdě, ale přece*. In: Česká televize [online]. 3. 3. 2013 [vid. 20. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/216725-bozi-mlyny-vrah-sudetskych-nemcu-lapen-pozde-ale-prece/>

KUČERA, L., PETRÁŠEK, J., 2008. *Strategický plán rozvoje města Šluknov 2007 – 2015*[online]. [vid. 15. 2. 2013]. Dostupné z: http://www.mesto-sluknov.cz/gallery/SPRM_Sluknov_0.pdf

Mapy Google [online]. [vid. 21. 10. 2012]. Dostupné z: <https://maps.google.com/>

Metodický portál RVP, 2014. *Bloomova taxonomie* [online]. [vid. 21. 6. 2017]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/B/Bloomova_taxonomie

Město Šluknov: Nejsevernější město České republiky [online]. [vid. 12. 6. 2017]. Dostupné z: <http://www.mesto-sluknov.cz/>

Místní akční skupina Šluknovsko[online]. [vid. 20. 6. 2013]. Dostupné z: <http://www.mas-sluknovsko.cz/>

PRCHAL, R., 2003. *Vrah sudetských Němců odsouzen ke 14 rokům*. In: *novinky.cz* [online]. 14. 11. 2003 [vid. 20. 4. 2013]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/19690-vrah-sudetskych-nemcu-odsouzen-ke-14-rokum.html>

RŮŽKOVÁ, J., ŠKRABAL, J., 2007. *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005*. In: *Český statistický úřad* [on-line]. 3. 3. 2007 [vid. 10. 3. 2013]. Dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/p/4128-04>

RYCHETSKÁ, A. ed., 2010. *Kronika města Šluknova 2010*[online]. [vid. 21. 5. 2013] Dostupné z: http://www.mesto-sluknov.cz/gallery/828/kronika_2010.pdf

RYCHETSKÁ, A. ed., 2011. *Kronika města Šluknova 2011*[online]. [vid. 21. 5. 2013] Dostupné z: http://www.mesto-sluknov.cz/gallery/828/kronika_2011.pdf

RYCHETSKÁ, A. ed., 2012. *Kronika města Šluknova 2012*[online]. [vid. 21. 5. 2013] Dostupné z: http://www.mesto-sluknov.cz/skins/sluknov2/images/clanky_pdf_4133.pdf

VÁVRA, 2011. *Proč a k čemu taxonomie vzdělávacích cílů?*[online]. [vid. 26. 6. 2017]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/11113/proc-a-k-cemu-taxonomie-vzdelavacich-cilu-.html/>

11 Seznam příloh

Příloha 1: Čestné občanství Josefa Vohradského

Příloha 2: Čestný název ZŠ Šluknov

Příloha 3: Československý válečný kříž „in memoriam“

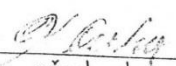
Místní národní výbor ve Šluknově
usnesením ze dne 13. 9. 1946 uděluje Vám
**čestné občanství
města Šluknova**

in memoriam.

Ve Šluknově dne 14. IX. 1946.

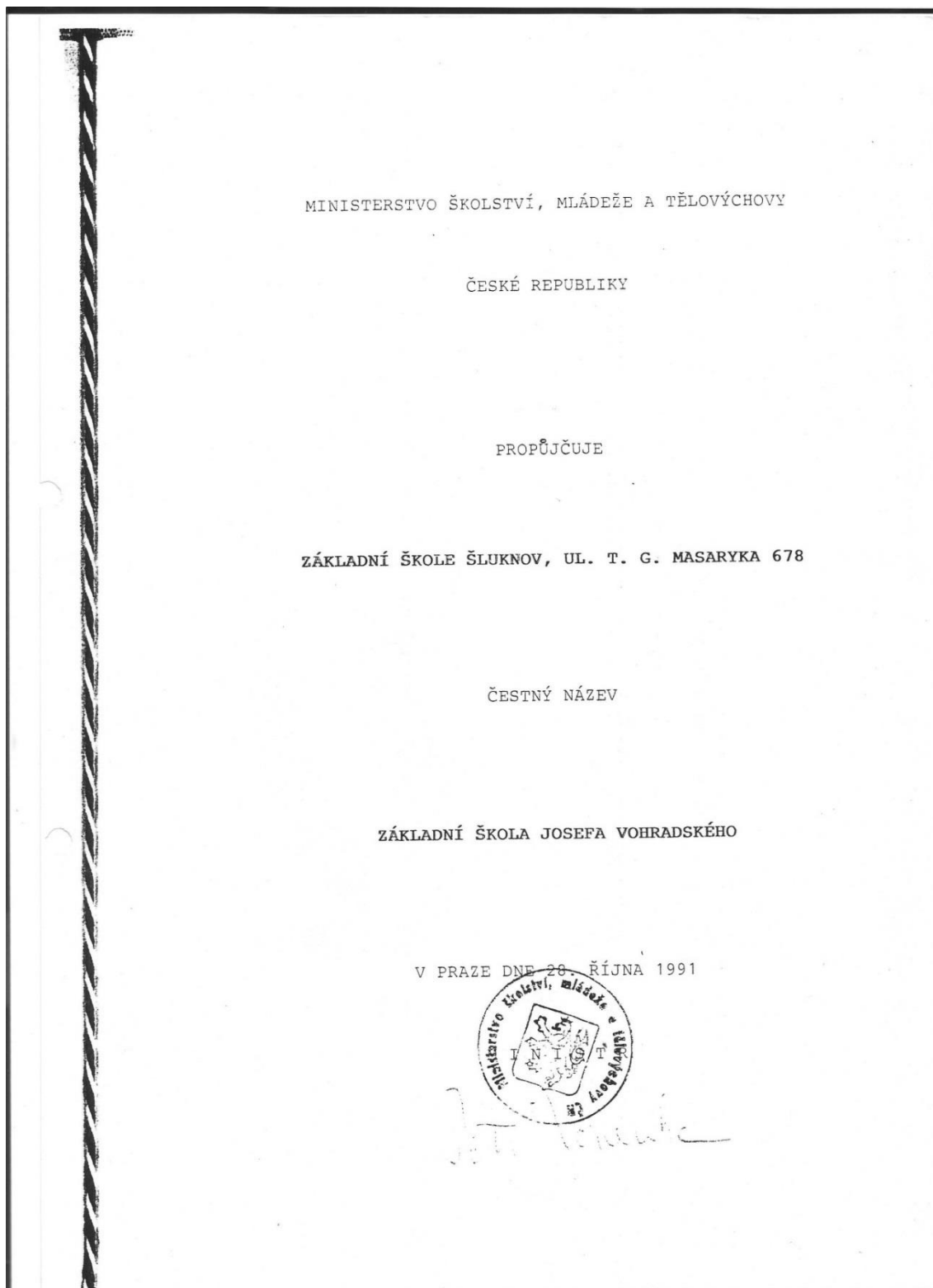

místopředseda.

předseda

lajemník

Příloha 2: Čestný název ZŠ Šluknov

PRESIDENT
REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ

UDĚLIL

V UZNÁNÍ BOJOVÝCH ZÁSLUH, KTERÉ ZÍSKAL V BOJI
ZA OSVOBOZENÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ
Z NEPŘÁTELSKÉHO OBSAZENÍ

V O H R A D S K Ý JOSEF

Klatovy.

ČESKOSLOVENSKÝ VÁLEČNÝ KŘÍŽ 1939
" IN MEMORIAM "

V Praze dne 17. listopadu 1945

Číslo matiky: 13292